

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

Іван ПРИМАЧЕНКО
Ірина КАПУСТЯН
Людмила КУЗНЕЦОВА

ОСНОВИ БІЗНЕСУ

ПРАКТИКУМ
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Одеса
2026

УДК 334.7:005

*Рекомендовано навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 5 від 24 червня 2026 р.)*

Автори:

Примаченко Іван – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія» (ORCID ID 0000-0003-1908-4278).

Капустян Ірина – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія» (ORCID ID 0000-0002-4915-7864).

Кузнецова Людмила – асистент кафедри економіки та менеджменту Національного університету «Одеська юридична академія» (ORCID ID 0009-0001-1782-8264).

Рецензенти:

Холоденко Анатолій – доктор економічних наук, професор, професор кафедри «Підприємництво та туризм» Одеського національного морського університету.

Куклінова Тетяна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри штучного інтелекту та математичного моделювання Національного університету «Одеська юридична академія».

Примаченко І.Ф., Капустян І.В., Кузнецова Л.В.

Основи бізнесу : практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. [Електронне видання] ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». Одеса. 2026. 56 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/33633>

Практикум призначений для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, які вивчають дисципліну «Основи бізнесу».

Практикум відповідає програмі навчальної дисципліни «Основи бізнесу». У практикумі представлено практичні завдання, завдання для самостійної роботи, питання для самоконтролю, теми доповідей, індивідуальне завдання, питання до екзамену, а також список рекомендованої літератури.

УДК 334.7:005

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тема 1. Економічні та теоретичні засади бізнесу.....	6
Тема 2. Організаційні основи бізнесу.....	10
Тема 3. Механізм створення власного бізнесу (власної справи).....	14
Тема 4. Бізнес-планування.....	18
Тема 5. Ризики бізнесу.....	22
Тема 6. Інтернет-технології в бізнесі.....	26
Тема 7. Етика бізнесу.....	30
Тема 8. Соціальна відповідальність бізнесу.....	34
Тестові запитання.....	38
Питання до екзамену.....	48
Індивідуальне завдання.....	51
Рекомендований перелік джерел.....	53

ВСТУП

Бізнес є важливою складовою функціонування сучасної економіки та одним із ключових чинників соціально-економічного розвитку суспільства. Саме бізнес забезпечує створення товарів і послуг, задоволення потреб споживачів, формування робочих місць, залучення інвестицій та розвиток конкурентного середовища. В умовах глобалізації, цифрової трансформації та постійних змін ринкової кон'юнктури особливого значення набуває підготовка фахівців, здатних орієнтуватися в сучасному бізнес-середовищі, аналізувати його тенденції та приймати обґрунтовані рішення.

Вивчення дисципліни «Основи бізнесу» спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти базових знань і практичних навичок щодо організації та ведення бізнес-діяльності. У процесі навчання розглядаються економічні та організаційні засади бізнесу, механізми створення власної справи, особливості бізнес-планування, підходи до оцінювання та мінімізації ризиків, використання інтернет-технологій у бізнесі, а також питання ділової етики та соціальної відповідальності суб'єктів господарювання.

Вивчення дисципліни дозволяє сформуванню системне уявлення про закономірності функціонування бізнесу, його види, принципи та інструменти організації. Здобувачі освіти опановують підходи до аналізу бізнес-середовища, вивчають особливості вибору напрямів діяльності, розроблення бізнес-ідей і бізнес-моделей, набувають навичок обґрунтування управлінських рішень та оцінювання можливих наслідків їх реалізації.

Метою вивчення дисципліни є формування практичних умінь аналізу бізнес-середовища, визначення ключових чинників впливу на розвиток бізнесу, розроблення та структурування елементів бізнес-плану, прийняття обґрунтованих рішень щодо створення та організації діяльності, а також набуття навичок оцінювання ризиків, прогнозування можливих наслідків управлінських рішень і пошуку ефективних підходів до їх мінімізації. Особлива увага приділяється розвитку економічного мислення, аналітичних здібностей, ініціативності та здатності адаптуватися до змін ринкового середовища.

Сучасний бізнес функціонує на засадах дотримання етичних норм, соціальної відповідальності та орієнтації на принципи сталого розвитку. У практикумі розглядаються питання взаємодії бізнесу і суспільства, особливості формування етичної поведінки у ділових відносинах, роль корпоративної соціальної відповідальності у забезпеченні конкурентоспроможності та довгострокового розвитку організацій. Окрему увагу приділено використанню цифрових технологій, електронних сервісів та сучасних інформаційних інструментів у бізнес-практиці.

У процесі вивчення дисципліни застосовуються переважно практикоорієнтовані та проблемно-пошукові методи навчання, спрямовані на поєднання теоретичної підготовки з аналізом реальних бізнес-ситуацій. Значне місце відводиться кейсовому методу, виконанню практичних завдань, підготовці презентацій і доповідей, самостійному опрацюванню навчального матеріалу та

обговоренню актуальних проблем розвитку бізнесу. Використання різноманітних форм роботи сприяє формуванню у здобувачів освіти навичок критичного мислення, пошуку та аналізу інформації, аргументованого відстоювання власної позиції та прийняття виважених рішень.

Практикум складено відповідно до програми навчальної дисципліни та вимог освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Він містить практичні завдання, питання для самоконтролю, теми доповідей, завдання для самостійної роботи та рекомендовану літературу, що забезпечує закріплення теоретичних положень і формування прикладних навичок у сфері бізнес-діяльності.

Критерії оцінювання знань здобувачів:

Оцінка виставляється за національною шкалою оцінювання: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». Оцінювання здійснюється з урахуванням повноти засвоєння теоретичного матеріалу, якості виконання практичних завдань, рівня сформованості аналітичного мислення, здатності застосовувати набуті знання для розв'язання практичних бізнес-ситуацій, а також дотримання принципів академічної доброчесності.

1. Оцінка «5» (відмінно) виставляється, якщо завдання виконано повністю, правильно та відповідно до встановлених вимог. Здобувач обґрунтовує отримані результати, демонструє розуміння теоретичного матеріалу та формулює аргументовані висновки.

2. Оцінка «4» (добре) виставляється, якщо завдання виконано правильно в основному обсязі, але містить окремі несуттєві неточності, які не впливають на загальний результат. Здобувач правильно пояснює хід виконання роботи.

3. Оцінка «3» (задовільно) виставляється, якщо завдання виконано частково або з помилками, які впливають на якість результатів. Аналіз і висновки є неповними, а окремі положення потребують доопрацювання.

4. Оцінка «2» (незадовільно) виставляється, якщо завдання не виконано або виконано з істотними помилками. Здобувач не може обґрунтувати результати та пояснити порядок виконання роботи.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

100-бальна шкала	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-39	Fx	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F		

ТЕМА 1. ЕКОНОМІЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ БІЗНЕСУ

Питання до практичного заняття

1. Взаємозв'язок бізнесу та економіки. Бізнес як система розвитку суспільства.
2. Бізнес і суспільство. Елементи системи бізнесу.
3. Економічна сутність та принципи бізнесу.
4. Основні види та функції бізнесу.
5. Цілі та інтереси в бізнесі. Стратегія і тактика в бізнесі.

Основні поняття до теми

Бізнес – самостійна економічна діяльність, пов'язана з виробництвом товарів, виконанням робіт, наданням послуг або здійсненням інших операцій з метою задоволення потреб споживачів та отримання економічних результатів.

Економіка – система суспільних відносин, пов'язаних із виробництвом, розподілом, обміном і споживанням благ та послуг.

Бізнес як система – сукупність взаємопов'язаних елементів і відносин між учасниками економічної діяльності, що функціонує для досягнення визначених цілей.

Бізнес і суспільство – система взаємодії, у межах якої бізнес задовольняє потреби населення та впливає на соціально-економічний розвиток, а суспільство формує умови його функціонування.

Елементи системи бізнесу – основні складові бізнесу, до яких належать суб'єкти, об'єкти, ресурси та економічні зв'язки між ними.

Економічна сутність бізнесу – зміст бізнесу як виду економічної діяльності, що полягає у створенні споживчої цінності, ефективному використанні ресурсів та досягненні визначених економічних результатів.

Принципи бізнесу – основоположні засади здійснення бізнес-діяльності, зокрема самостійність, відповідальність, законність, ініціативність, економічна доцільність та орієнтація на потреби споживачів.

Види бізнесу – форми здійснення бізнес-діяльності залежно від сфери функціонування (виробничий, комерційний, фінансовий, посередницький тощо).

Функції бізнесу – основні напрями впливу бізнесу на економіку та суспільство, зокрема забезпечення потреб споживачів, створення робочих місць, формування доходів і стимулювання економічного розвитку.

Мета бізнесу – бажаний кінцевий результат діяльності, що передбачає задоволення потреб споживачів, забезпечення конкурентоспроможності та досягнення стійких економічних результатів.

Інтереси в бізнесі – сукупність потреб і очікувань учасників бізнес-відносин, що впливають на їхню поведінку та прийняття рішень.

Стратегія бізнесу – довгостроковий напрям розвитку та система рішень, спрямованих на досягнення визначених цілей.

Тактика бізнесу – сукупність поточних заходів і способів реалізації обраної стратегії.

Підприємництво – самостійна, ініціативна діяльність, що здійснюється на власний ризик з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає взаємозв'язок бізнесу та економіки?
2. Яку роль бізнес відіграє у розвитку суспільства?
3. Чим відрізняються поняття «бізнес» і «підприємництво»?
4. Які основні елементи системи бізнесу?
5. У чому полягає економічна сутність бізнесу?
6. Які принципи є основою функціонування бізнесу?
7. Які основні види бізнесу ви знаєте?
8. Які функції виконує бізнес у ринковій економіці?
9. Якими можуть бути цілі суб'єктів бізнесу?
10. У чому полягає відмінність між стратегією і тактикою в бізнесі?
11. Як впливають інтереси різних учасників на розвиток бізнесу?
12. Які чинники визначають успішність бізнес-діяльності?
13. Яким чином конкуренція впливає на поведінку суб'єктів бізнесу?
14. Яке значення має інноваційність для розвитку бізнесу?
15. Чому дотримання етичних принципів є важливим для ведення бізнесу?

Теми презентацій та повідомлень

1. Еволюція розвитку бізнесу: від традиційних форм до цифрової економіки.
2. Сучасні концепції бізнесу та особливості їх реалізації.
3. Роль бізнесу у забезпеченні економічного зростання держави.
4. Вплив глобалізації на розвиток бізнесу.
5. Соціальна роль бізнесу в сучасному суспільстві.
6. Особливості розвитку малого та середнього бізнесу в Україні.
7. Інновації як фактор конкурентоспроможності бізнесу.
8. Стратегічне мислення в діяльності сучасних компаній.
9. Відомі світові бізнес-моделі: чинники успіху та можливості їх адаптації в Україні.
10. Бізнес у воєнний та післявоєнний періоди: виклики та перспективи для України.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. **КЕЙС «ROZETKA: від інтернет-магазину до лідера українського ринку».**

Ситуація: Компанія ROZETKA розпочала діяльність у 2005 році як інтернет-магазин електроніки. Згодом асортимент товарів значно розширився, а сама компанія перетворилася на один із найбільших українських маркетплейсів.

Успіх ROZETKA пов'язують із правильним визначенням потреб споживачів, розвитком логістики, використанням цифрових технологій та гнучкістю у прийнятті управлінських рішень.

Завдання:

1. Визначте, які функції бізнесу реалізує компанія ROZETKA.
2. Проаналізуйте основні чинники успіху компанії.
3. Охарактеризуйте взаємозв'язок бізнесу та суспільства на прикладі діяльності ROZETKA.
4. Визначте стратегічні та тактичні рішення, що сприяли розвитку компанії.
5. Запропонуйте напрями подальшого розвитку бізнесу.

2. **КЕЙС «IKEA: принципи ведення бізнесу та цінність для споживача».**

Ситуація: Компанія IKEA є одним із найбільших світових виробників та продавців меблів і товарів для дому. Основою її діяльності є прагнення зробити якісні товари доступними для більшості людей. Компанія активно впроваджує інновації, оптимізує витрати та приділяє значну увагу питанням сталого розвитку.

Завдання:

1. Визначте основні принципи ведення бізнесу, які реалізує IKEA.
2. Охарактеризуйте економічну сутність діяльності компанії.
3. Поясніть, які інтереси враховує бізнес у процесі створення цінності для споживачів.
4. Наведіть приклади стратегічних і тактичних рішень компанії.
5. Обґрунтуйте, чому орієнтація на потреби клієнтів є важливою умовою успіху бізнесу.

3. **КЕЙС «Apple: стратегія розвитку та конкурентні переваги».**

Ситуація: Компанія Apple є одним із лідерів світового технологічного ринку. Вона відома інноваційним підходом до створення продукції, високими стандартами якості та формуванням сильної корпоративної культури. Значну увагу компанія приділяє довгостроковому розвитку та підтримці лояльності споживачів.

Завдання:

1. Визначте ключові конкурентні переваги Apple.
2. Поясніть, у чому проявляється стратегічний характер управління компанією.
3. Наведіть приклади тактичних рішень у діяльності Apple.
4. Охарактеризуйте значення інновацій у розвитку бізнесу.
5. Зробіть висновок щодо ролі стратегії у забезпеченні довгострокового успіху компанії.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте порівняльну характеристику понять «бізнес» і «підприємництво».

2. Побудуйте схему елементів системи бізнесу та поясніть взаємозв'язки між ними.
3. Проаналізуйте основні види бізнесу та наведіть приклади їх функціонування в Україні.
4. Проаналізуйте діяльність одного з українських суб'єктів господарювання та визначте його стратегічні й тактичні цілі, обґрунтувавши їх вплив на результати діяльності.
5. Підготуйте есе на тему «Роль бізнесу у відновленні економіки України».

Рекомендований перелік джерел

1. Галько Л. Р. Бізнес-планування розвитку компанії: організаційні та методологічні аспекти реалізації. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-63>.
2. Кібік О. М., Редіна Є. В., Котлубай В. О., Слободянюк О. В., Корнілова О. В., Примаченко І. Ф., Візіренко С. В. Основи економіки : навч. посіб. (електронне видання). Одеса : Фенікс, 2025. 85 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.29819>.
3. Кібік О. М., Редіна Є. В., Хаймінова Ю. В., Котлубай В. О., Примаченко І. Ф., Калмикова Н. Ю. Макроекономіка. Мікроекономіка : практикум. Одеса : НУ «ОЮА», 2021. 76 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/15540>.
4. Марченко В. М., Тульчинська С. О., Макалюк І. В. та ін. Основи підприємницької діяльності : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51563>.
5. Мохонько Г. А. Організація підприємницької діяльності : навчально-методичний комплекс. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 61 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48294>.
6. Поліщук С. В., Кавтиш О. П. Основи підприємницької діяльності : конспект лекцій. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 153 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47346>.
7. Пучкова С. І. Соціальна відповідальність бізнесу: основні складові та пріоритетні напрями реалізації. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. Т. 324, № 6. С. 467–474. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-73>.

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Питання до практичного заняття

1. Суб'єкти та об'єкти бізнесу.
2. Організаційно-правові форми ведення бізнесу.
3. Фінансове забезпечення та інфраструктура бізнесу.
4. Управління персоналом та інформацією в бізнесі.
5. Комерційні угоди та комерційна таємниця.

Основні поняття до теми

Суб'єкти бізнесу – фізичні та юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та вступають у бізнес-відносини.

Об'єкти бізнесу – товари, роботи, послуги, майнові права, інформація та інші економічні блага, щодо яких здійснюється бізнес-діяльність.

Фізична особа-підприємець (ФОП) – фізична особа, яка в установленому законодавством порядку зареєстрована для здійснення підприємницької діяльності без створення юридичної особи.

Юридична особа – організація, створена та зареєстрована у встановленому законодавством порядку, яка має відокремлене майно, може від свого імені набувати майнових і немайнових прав та обов'язків, бути позивачем і відповідачем у суді.

Організаційно-правова форма бізнесу – встановлена законодавством форма здійснення господарської діяльності, що визначає порядок створення, управління та відповідальності суб'єктів господарювання.

Організаційне забезпечення бізнесу – система заходів, ресурсів та механізмів, необхідних для ефективного функціонування бізнесу.

Фінансове забезпечення бізнесу – процес формування, залучення та використання фінансових ресурсів для здійснення діяльності.

Фінансування бізнесу – процес забезпечення діяльності суб'єкта господарювання фінансовими ресурсами за рахунок власних, залучених і позикових джерел.

Фінансове обслуговування бізнесу – комплекс банківських та інших фінансових послуг, необхідних для здійснення господарської діяльності.

Кредитування бізнесу – надання суб'єктам господарювання грошових коштів на визначених умовах повернення, строковості та платності.

Інфраструктура бізнесу – сукупність установ, організацій та механізмів, що забезпечують функціонування бізнес-середовища.

Банківська інфраструктура – система банківських установ та інструментів, які забезпечують фінансове обслуговування суб'єктів господарювання.

Біржова інфраструктура – сукупність організованих ринків, на яких здійснюються операції з товарами, цінними паперами та іншими активами.

Податкова система – сукупність податків, зборів та механізмів їх адміністрування, встановлених державою.

Митна система – система державного регулювання переміщення товарів через митний кордон.

Арбітраж – спосіб альтернативного вирішення господарських спорів за участю незалежної сторони, рішення якої є обов'язковим для виконання відповідно до умов арбітражної угоди.

Управління персоналом – діяльність щодо формування, розвитку, мотивації та ефективного використання трудового потенціалу працівників.

HR-менеджмент – система управління людськими ресурсами, спрямована на забезпечення організації кваліфікованим персоналом та створення умов для його розвитку.

Стимулювання праці – сукупність матеріальних і нематеріальних заходів, спрямованих на підвищення ефективності праці працівників.

Зв'язки з громадськістю (PR) – діяльність із формування позитивного іміджу організації та підтримання ефективних комунікацій із зацікавленими сторонами.

Інформація в бізнесі – сукупність відомостей, необхідних для прийняття управлінських рішень.

Економічні інформаційні системи – системи збору, обробки, зберігання та передавання інформації для забезпечення управління бізнесом.

Інформаційний продукт – результат обробки інформації, що має споживчу цінність.

Комерційна угода – домовленість між сторонами щодо здійснення господарської операції.

Комерційна таємниця – інформація, що має цінність для суб'єкта господарювання та підлягає захисту від неправомірного розголошення.

Питання для самоконтролю

1. Хто належить до суб'єктів бізнесу?
2. Що може виступати об'єктом бізнесу?
3. Які організаційно-правові форми ведення бізнесу ви знаєте?
4. У чому полягає сутність організаційного забезпечення бізнесу?
5. У чому полягає роль банків у забезпеченні діяльності бізнесу?
6. Які особливості кредитування бізнесу?
7. Що входить до інфраструктури бізнесу?
8. Які функції виконує податкова система?
9. Яке значення має митна система для бізнесу?
10. Яку роль відіграє арбітраж у вирішенні господарських спорів?
11. У чому полягає сутність HR-менеджменту?
12. Які методи стимулювання праці працівників застосовують сучасні організації?
13. Яку роль відіграє інформація у прийнятті управлінських рішень?
14. Чому захист комерційної таємниці є важливим для забезпечення конкурентних переваг бізнесу?

Теми презентацій та повідомлень

1. Організаційно-правові форми ведення бізнесу в Україні: переваги та недоліки.
2. Джерела фінансування сучасного бізнесу.
3. Банківська система України та її роль у розвитку бізнесу.
4. Кредитування малого та середнього бізнесу в сучасних умовах.
5. Податкова система України: сучасний стан та перспективи розвитку.
6. HR-менеджмент як чинник ефективності діяльності організації.
7. Мотивація персоналу в сучасних компаніях.
8. Інформаційні системи як інструмент підтримки бізнес-рішень.
9. Захист комерційної таємниці в умовах цифровізації.
10. Комерційна таємниця як інструмент захисту конкурентних переваг бізнесу.
11. Роль HR-служби у формуванні ефективної команди сучасної організації.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. КЕЙС «Нова пошта: організація бізнесу в умовах масштабування»

Ситуація. Компанія «Нова пошта» за роки діяльності перетворилася на одного з лідерів логістичного ринку України. Розвиток мережі відділень, цифрових сервісів та системи управління персоналом дозволив компанії забезпечити високу якість обслуговування клієнтів.

Завдання:

1. Визначте суб'єктів та об'єкти бізнесу у діяльності компанії.
2. Проаналізуйте складові організаційного забезпечення діяльності компанії.
3. Охарактеризуйте роль персоналу в забезпеченні конкурентоспроможності.
4. Наведіть приклади використання інформаційних систем.
5. Запропонуйте напрями вдосконалення організації діяльності компанії.

2. КЕЙС «Monobank: фінансові інновації та взаємодія з клієнтами»

Ситуація. Monobank є одним із найуспішніших цифрових банків України. Компанія здійснює діяльність без традиційної мережі відділень, використовуючи сучасні інформаційні технології та дистанційне обслуговування клієнтів.

Завдання:

1. Охарактеризуйте роль фінансового обслуговування у діяльності бізнесу.
2. Визначте переваги використання цифрових технологій.
3. Проаналізуйте особливості комунікації з клієнтами.
4. Визначте значення інформації для прийняття рішень.
5. Обґрунтуйте вплив інновацій на конкурентоспроможність компанії.

3. KEYC «McDonald's: управління персоналом та стандарти діяльності»

Ситуація. Компанія McDonald's відома чіткими стандартами обслуговування, системою навчання працівників та ефективною організацією роботи персоналу.

Завдання:

1. Визначте особливості HR-менеджменту компанії.
2. Проаналізуйте застосовувані методи мотивації персоналу.
3. Поясніть роль корпоративних стандартів.
4. Наведіть приклади заходів зі стимулювання праці.
5. Зробіть висновок щодо значення людських ресурсів у розвитку бізнесу.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте схему суб'єктів та об'єктів бізнесу з наведенням прикладів.
2. Проведіть порівняльну характеристику основних організаційно-правових форм ведення бізнесу в Україні.
3. Дослідіть джерела фінансування діяльності одного із суб'єктів господарювання.
4. Проаналізуйте систему управління персоналом обраної компанії, визначте її сильні сторони та запропонуйте напрями вдосконалення.
5. Підготуйте повідомлення на тему «Захист комерційної інформації як умова забезпечення стійкості бізнесу».

Рекомендований перелік джерел

1. Гончарова К. Г., Бондаренко А. Ф. Управління персоналом : навчальний посібник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 258 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/54030>.
2. Мохонько Г. А. Організація підприємницької діяльності : навчально-методичний комплекс. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 61 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48294>.
3. Поліщук С. В., Кавтиш О. П. Основи підприємницької діяльності : конспект лекцій. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 153 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47346>.
4. Швець Н. В., Писаренко Т. В. Комерційна таємниця як об'єкт правової охорони та складова економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-41>.
5. Юринець З. В., Петрух О. А., Юринець Р. В. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 248 с. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/IST_v_upravlinni_orhanizatsiiei.pdf.
6. Ярова Л. В., Гринько Т. В. Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-85>.

ТЕМА 3.

МЕХАНІЗМ СТВОРЕННЯ ВЛАСНОГО БІЗНЕСУ (ВЛАСНОЇ СПРАВИ)

Питання до практичного заняття

1. Мотиви та умови організації бізнесу. Вибір сфери діяльності бізнесу.
2. Загальна характеристика алгоритму створення власної справи. Розробка концепції бізнесу.
3. Основні етапи створення власного бізнесу.
4. Вибір бізнес-ідеї та її генерація в процесі створення власної справи.
5. Формування місії власного бізнесу.
6. Гіпотеза бізнесу. Збір інформації та її аналіз.
7. Прийняття ділового рішення.

Основні поняття до теми

Власний бізнес – самостійно організована господарська діяльність, що здійснюється на власний ризик з метою досягнення економічних і соціальних результатів.

Мотиви створення бізнесу – внутрішні та зовнішні чинники, що спонукають особу до започаткування підприємницької діяльності.

Сфера діяльності бізнесу – напрям господарської діяльності, у межах якого функціонує суб'єкт господарювання.

Концепція бізнесу – загальне бачення майбутньої справи, що визначає її ідею, цінність для споживачів, цільову аудиторію та способи отримання результатів.

Алгоритм створення бізнесу – послідовність дій, необхідних для започаткування та організації власної справи.

Етапи створення бізнесу – комплекс взаємопов'язаних заходів від виникнення ідеї до початку господарської діяльності.

Бізнес-ідея – задум щодо створення товару, послуги або способу задоволення потреб споживачів, який може бути реалізований у підприємницькій діяльності.

Бізнес-модель – система створення, доставки та отримання цінності, яка визначає спосіб функціонування бізнесу та отримання доходів.

Генерація бізнес-ідей – процес пошуку, формування та відбору перспективних підприємницьких задумів.

Місія бізнесу – узагальнене визначення призначення підприємства, його цінностей та основної мети існування.

Бізнес-гіпотеза – припущення щодо можливості реалізації бізнес-ідеї та її сприйняття потенційними споживачами, яке потребує перевірки.

Аналіз інформації – процес збору, оцінювання та інтерпретації даних для обґрунтування управлінських рішень.

Цільова аудиторія – група потенційних споживачів, на задоволення потреб яких орієнтований бізнес.

Ділове рішення – обґрунтований вибір варіанта дій, спрямований на досягнення визначених цілей бізнесу.

Підприємницький ризик – імовірність виникнення несприятливих наслідків під час реалізації підприємницьких рішень.

Стартап – новостворений бізнес-проект, що ґрунтується на інноваційній ідеї та орієнтований на швидкий розвиток.

Питання для самоконтролю

1. Які мотиви спонукають до започаткування власного бізнесу?
2. Які чинники необхідно враховувати під час вибору сфери діяльності?
3. У чому полягає сутність концепції бізнесу?
4. Які основні етапи створення власної справи?
5. Що таке бізнес-ідея та яким вимогам вона повинна відповідати?
6. Які методи використовують для генерування бізнес-ідей?
7. Чому важливо оцінювати життєздатність бізнес-ідеї?
8. У чому полягає роль місії бізнесу?
9. Що таке бізнес-гіпотеза та навіщо її перевіряти?
10. Які джерела інформації використовують під час створення бізнесу?
11. Як здійснюється аналіз отриманої інформації?
12. У чому полягає сутність ділового рішення?
13. Які чинники впливають на прийняття підприємницьких рішень?
14. Які ризики супроводжують започаткування власної справи?
15. Чому інноваційність є важливим чинником успіху нового бізнесу?

Теми презентацій та повідомлень

1. Мотивація підприємницької діяльності в сучасних умовах.
2. Джерела виникнення успішних бізнес-ідей.
3. Стартап як сучасна форма започаткування бізнесу.
4. Особливості створення власного бізнесу в Україні.
5. Вибір сфери діяльності: можливості та обмеження.
6. Місія компанії як основа формування корпоративної культури.
7. Бізнес-гіпотези та методи їх перевірки.
8. Використання цифрових інструментів під час створення бізнесу.
9. Історії успіху українських підприємців.
10. Підприємництво в умовах воєнного та післявоєнного відновлення України.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. КЕЙС «Grammarly: від українського стартапу до глобального бізнесу»

Ситуація. Компанія Grammarly була створена українськими засновниками як сервіс для перевірки англomовних текстів. Завдяки вдалій бізнес-ідеї, орієнтації на потреби користувачів та використанню інноваційних технологій стартап перетворився на міжнародну компанію.

Завдання:

1. Визначте бізнес-ідею, що лежала в основі створення Grammarly.
2. Проаналізуйте чинники успіху стартапу.
3. Сформулюйте можливу місію компанії.
4. Визначте бізнес-гіпотезу, яку перевіряли засновники.
5. Зробіть висновок щодо ролі інновацій у започаткуванні бізнесу.

2. КЕЙС «Farmak: розвиток сімейного бізнесу»

Ситуація. Компанія Farmak є одним із найбільших виробників лікарських засобів в Україні. Її розвиток базувався на стратегічному баченні, інвестиціях у виробництво та постійному вдосконаленні продукції.

Завдання:

1. Визначте можливі мотиви розвитку бізнесу компанії.
2. Проаналізуйте етапи становлення бізнесу.
3. Охарактеризуйте роль ділових рішень у розвитку компанії.
4. Визначте значення збору та аналізу інформації.
5. Запропонуйте перспективні напрями подальшого розвитку бізнесу.

3. КЕЙС «Кав'ярня біля дому: від ідеї до реалізації»

Ситуація. Молода підприємця планує відкрити невелику кав'ярню. Вона визначила цільову аудиторію, вивчила конкурентів та шукає оптимальний формат організації бізнесу.

Завдання:

1. Сформулюйте можливу бізнес-ідею майбутнього закладу.
2. Визначте основні етапи започаткування бізнесу.
3. Запропонуйте місію кав'ярні.
4. Сформулюйте бізнес-гіпотезу та способи її перевірки.
5. Обґрунтуйте ділове рішення щодо доцільності реалізації проєкту.

4. КЕЙС «G.Bar: від локального проєкту до міжнародної мережі»

Ситуація. Засновниці G.Bar розпочали бізнес із невеликого б'юті-простору, запропонували новий формат обслуговування клієнтів. Завдяки чіткій концепції, впізнаваному бренду та орієнтації на потреби споживачів компанія перетворилася на міжнародну франчайзингову мережу.

Завдання:

1. Визначте бізнес-ідею, покладену в основу створення G.Bar.
2. Охарактеризуйте мотиви започаткування такого бізнесу.
3. Сформулюйте можливу місію компанії.
4. Визначте, які бізнес-гіпотези могли перевіряти засновники на початковому етапі.
5. Обґрунтуйте, які ділові рішення сприяли масштабуванню бізнесу.

5. КЕЙС «Майстерня авторських солодощів: перевірка бізнес-ідеї»

Ситуація. Студентка планує започаткувати невеликий бізнес із виготовлення авторських десертів на замовлення. Вона має необхідні навички,

однак сумнівається щодо попиту на продукцію та доцільності інвестування власних коштів.

Завдання:

1. Визначте можливі мотиви створення такого бізнесу.
2. Запропонуйте алгоритм започаткування власної справи.
3. Сформулюйте місію майбутнього підприємства.
4. Розробіть бізнес-гіпотезу та запропонуйте способи її перевірки.
5. Обґрунтуйте ділове рішення щодо відкриття або відмови від реалізації проекту.

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте власні мотиви започаткування бізнесу та обґрунтуйте вибір можливої сфери діяльності.
2. Розробіть алгоритм створення власної справи за обраною бізнес-ідеєю.
3. Запропонуйте три бізнес-ідеї та оцініть їх перспективність.
4. Сформулюйте місію майбутнього підприємства та поясніть її значення.
5. Підготуйте короткий опис бізнес-гіпотези обраного проекту та визначте способи її перевірки.

Рекомендований перелік джерел

1. Галько Л. Р. Бізнес-планування розвитку компанії: організаційні та методологічні аспекти реалізації. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-63>.
2. Кібік О. М., Корнілова О. В. Економіка та управління бізнес-структурою : практикум для підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронне видання]. Одеса : НУ «ОЮА», 2025. 103 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29830>.
3. Марченко В. М., Тульчинська С. О., Макалюк І. В. та ін. Основи підприємницької діяльності : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51563>.
4. Пилявець В.М. Інфраструктура товарного ринку: навч. пос. Київ: Каравела, 2024. 264с.
5. Савченко О. В., Ковальчук С. В. Підприємницьке мислення та розвиток стартап-культури в умовах цифрової економіки. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 4 (32). С. 356–365. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-4\(32\)-356-365](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-4(32)-356-365).
6. Федотов О. П., Капустян І. В., Кузнецова Л. В. Управління змінами в процесі створення та запуску бізнес-проектів із використанням ключових показників ефективності цифрового маркетингу. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 3(55). С. 564–574. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3\(55\)-564-574](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55)-564-574).

ТЕМА 4. БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ

Питання до практичного заняття

1. Бізнес-планування як основа створення та розвитку бізнесу.
2. Сутність, призначення та види бізнес-планів.
3. Місія, цілі та функції бізнес-плану.
4. Етапи розроблення бізнес-плану.
5. Типова структура бізнес-плану та її характеристика.

Основні поняття до теми

Бізнес-планування – процес визначення цілей бізнесу та шляхів їх досягнення шляхом розроблення системи взаємопов'язаних планових рішень.

Бізнес-план – документ, що містить обґрунтування бізнес-ідеї, характеристику діяльності підприємства, оцінку ресурсів, ризиків і очікуваних результатів.

Мета бізнес-плану – очікуваний результат, якого прагне досягти суб'єкт господарювання за допомогою реалізації запланованих заходів.

Функції бізнес-плану – напрями його використання, зокрема планування, координація діяльності, залучення інвестицій, контроль та оцінювання результатів.

Види бізнес-планів – різновиди планів залежно від призначення: інвестиційні, внутрішні, антикризові, стратегічні, для започаткування бізнесу тощо.

Місія бізнесу – узагальнене визначення призначення підприємства, його цінностей та основного змісту діяльності.

Цілі бізнесу – конкретні результати, яких підприємство прагне досягти у визначений період.

Структура бізнес-плану – система взаємопов'язаних розділів, що відображають різні аспекти діяльності підприємства.

Резюме бізнес-плану – стислий виклад основних положень бізнес-проєкту.

Маркетинговий план – розділ бізнес-плану, що характеризує ринок, споживачів, конкурентів та способи просування продукції.

Виробничий план – частина бізнес-плану, яка визначає процес виробництва товарів або надання послуг.

Організаційний план – опис структури управління, кадрового забезпечення та організації діяльності підприємства.

Фінансовий план – система прогностичних фінансових показників, що характеризують потребу в ресурсах та очікувані результати діяльності.

Інвестиції – майнові та інтелектуальні цінності, вкладені з метою отримання прибутку або досягнення іншого корисного ефекту.

Точка безбитковості – обсяг реалізації, за якого доходи підприємства дорівнюють його витратам.

Грошовий потік – надходження та вибуття грошових коштів у процесі діяльності підприємства.

Ризики бізнес-проекту – фактори невизначеності, які можуть вплинути на досягнення запланованих результатів.

SWOT-аналіз – метод стратегічного аналізу, що передбачає оцінювання сильних і слабких сторін, можливостей та загроз.

Бізнес-модель Canvas – інструмент візуалізації ключових елементів бізнесу, що дозволяє структурувати бізнес-ідею.

Питання для самоконтролю

1. У чому полягає сутність бізнес-планування?
2. Яке значення має бізнес-план для започаткування власної справи?
3. Які основні види бізнес-планів використовуються на практиці?
4. Які функції виконує бізнес-план?
5. Чому важливо формулювати місію та цілі бізнесу?
6. Які етапи передбачає процес розроблення бізнес-плану?
7. Які розділи входять до типової структури бізнес-плану?
8. Що містить резюме бізнес-плану?
9. Яку інформацію необхідно включати до маркетингового плану?
10. Яке значення має фінансовий план?
11. Що таке точка безбитковості?
12. Навіщо проводити SWOT-аналіз під час планування бізнесу?
13. Які ризики необхідно враховувати під час підготовки бізнес-плану?
14. Чому прогнозування грошових потоків є важливим?
15. Які переваги має використання бізнес-моделі Canvas?

Теми презентацій та повідомлень

1. Роль бізнес-планування у створенні власної справи.
2. Особливості бізнес-планування в Україні.
3. Бізнес-модель Canvas як сучасний інструмент планування.
4. SWOT-аналіз у процесі підготовки бізнес-плану.
5. Фінансове планування діяльності підприємства.
6. Помилки під час розроблення бізнес-планів та способи їх уникнення.
7. Бізнес-план як інструмент залучення інвесторів.
8. Особливості підготовки бізнес-планів для стартапів.
9. Цифрові інструменти для бізнес-планування.
10. Бізнес-планування в умовах воєнного та післявоєнного відновлення України.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. **КЕЙС «Lviv Croissants: масштабування успішної бізнес-ідеї»**

Ситуація. Мережа Lviv Croissants розпочала діяльність як локальний заклад швидкого харчування. Завдяки чіткій концепції, стандартизації процесів та використанню франчайзингової моделі компанія значно розширила свою присутність.

Завдання:

1. Визначте основну мету бізнес-плану компанії на етапі розвитку.
2. Охарактеризуйте можливу структуру бізнес-плану.
3. Визначте ключові маркетингові рішення.
4. Проаналізуйте фінансові аспекти масштабування.
5. Обґрунтуйте значення планування для розвитку мережі.

2. КЕЙС «Airbnb: від ідеї до глобального бізнесу»

Ситуація. Засновники Airbnb розпочали діяльність із простої ідеї короткострокової оренди житла. Для реалізації проєкту вони детально аналізували ринок та потреби потенційних клієнтів.

Завдання:

1. Визначте ключові елементи бізнес-плану Airbnb.
2. Охарактеризуйте цільову аудиторію компанії.
3. Проведіть SWOT-аналіз проєкту.
4. Визначте основні ризики бізнесу.
5. Поясніть роль бізнес-плану у залученні інвесторів.

3. КЕЙС «Фермерське господарство: створення локального бренду»

Ситуація. Підприємець має намір започаткувати виробництво натуральної молочної продукції та реалізовувати її в межах регіону, розглядаючи можливість залучення грантового фінансування в межах державних програм підтримки малого бізнесу.

Завдання:

1. Сформулюйте місію майбутнього підприємства.
2. Визначте цілі бізнесу.
3. Запропонуйте структуру бізнес-плану.
4. Визначте можливі джерела фінансування.
5. Оцініть основні ризики проєкту.

4. КЕЙС «DroneUA: планування інноваційного бізнесу»

Ситуація. Українська компанія DroneUA спеціалізується на використанні безпілотних технологій в аграрному секторі та активно розширює напрями діяльності, що потребує підготовки обґрунтованого бізнес-плану, оцінювання інвестиційних потреб і визначення можливостей подальшого масштабування бізнесу.

Завдання:

1. Визначте особливості бізнес-планування інноваційного бізнесу.
2. Проаналізуйте можливості та загрози розвитку компанії.
3. Запропонуйте напрями диверсифікації діяльності.
4. Визначте інвестиційні потреби бізнесу.

5. Обґрунтуйте значення стратегічного планування.

5. КЕЙС «Кав'ярня студентського формату»

Ситуація. Група студентів планує відкрити кав'ярню поблизу закладу вищої освіти, попередньо дослідивши попит серед потенційних споживачів, оцінивши конкурентне середовище та визначивши необхідні ресурси для реалізації проєкту.

Завдання:

1. Розробіть коротке резюме бізнес-плану.
2. Визначте цільову аудиторію.
3. Запропонуйте маркетингові заходи.
4. Складіть перелік основних витрат.
5. Визначте фактори, що впливатимуть на досягнення точки беззбитковості.

Завдання для самостійної роботи

1. Розробіть структуру бізнес-плану для обраної бізнес-ідеї.
2. Сформулюйте місію та стратегічні цілі майбутнього підприємства.
3. Проведіть SWOT-аналіз обраного бізнес-проєкту.
4. Побудуйте спрощений фінансовий план із визначенням основних доходів і витрат.
5. Розробіть бізнес-модель Canvas для власної бізнес-ідеї.

Рекомендований перелік джерел

1. Галько Л. Р. Бізнес-планування розвитку компанії: організаційні та методологічні аспекти реалізації. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-63>.
2. Кібік О. М., Фасій Б. В., Корнілова О. В., Капустян І. В. Управління змінами в процесі прийняття антикризових управлінських рішень щодо маркетингових стратегій розвитку ІТ-проєктів. *Ефективна економіка*. 2026. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.6>.
3. Марченко В. М., Тульчинська С. О., Макалюк І. В., Дергалюк М. О., Ковтуненко К. В. Основи підприємницької діяльності : підручник. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51563>.
4. Мохонько Г. А. Організація підприємницької діяльності : навчально-методичний комплекс. Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 61 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48294>.
5. Федотов О. П., Капустян І. В., Кузнецова Л. В. Управління змінами в процесі створення та запуску бізнес-проєктів із використанням ключових показників ефективності цифрового маркетингу. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 3(55). С. 564–574. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3\(55\)-564-574](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55)-564-574).

ТЕМА 5. РИЗИКИ БІЗНЕСУ

Питання до практичного заняття

1. Поняття ризику в бізнесі, його основні риси та причини виникнення.
2. Сутність і функції ризиків у підприємницькій діяльності.
3. Види та класифікація бізнес-ризиків.
4. Інтегральний (комплексний) аналіз ризиків підприємницької діяльності.
5. Методи оцінювання та мінімізації рівня бізнес-ризиків.

Основні поняття до теми

Ризик – ймовірність виникнення подій або обставин, що можуть призвести до відхилення фактичних результатів діяльності від очікуваних.

Бізнес-ризик – можливість виникнення фінансових, організаційних, виробничих чи інших втрат у процесі здійснення підприємницької діяльності.

Невизначеність – стан недостатності, неповноти або неточності інформації щодо умов здійснення діяльності та її результатів.

Причини виникнення ризиків – сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників, що зумовлюють появу ризикових ситуацій у бізнесі.

Функції ризику – прояви впливу ризику на діяльність суб'єкта господарювання, зокрема стимулююча, захисна, аналітична та інноваційна.

Класифікація ризиків – систематизація ризиків за певними ознаками з метою їх виявлення, аналізу та управління.

Фінансовий ризик – ризик втрат, пов'язаних зі зміною фінансових показників, нестачею коштів або невиконанням фінансових зобов'язань.

Виробничий ризик – ймовірність виникнення втрат унаслідок порушення виробничих процесів або зниження ефективності виробництва.

Комерційний ризик – ризик втрат, пов'язаних із реалізацією товарів і послуг, зміною попиту чи поведінкою контрагентів.

Інвестиційний ризик – ймовірність недоотримання очікуваних результатів або втрати вкладених інвестицій.

Кредитний ризик – ризик невиконання позичальником своїх зобов'язань щодо повернення коштів.

Операційний ризик – ризик втрат унаслідок помилок персоналу, недоліків внутрішніх процесів, технічних збоїв або зовнішніх подій.

Репутаційний ризик – загроза погіршення ділової репутації підприємства, що може негативно вплинути на результати його діяльності.

Інтегральний аналіз ризиків – комплексне дослідження ризиків підприємства з урахуванням їх взаємозв'язку та сукупного впливу на діяльність.

Карта ризиків – інструмент візуалізації ризиків підприємства за рівнем їх ймовірності та можливих наслідків.

Оцінювання ризику – процес визначення ймовірності настання ризикової події та масштабу її можливих наслідків.

Якісний аналіз ризиків – оцінювання ризиків на основі їх ідентифікації, опису та визначення ступеня впливу.

Кількісний аналіз ризиків – оцінювання ризиків із використанням математичних, статистичних та економічних методів.

Управління ризиками – процес виявлення, аналізу, оцінювання та реалізації заходів щодо впливу на ризики.

Мінімізація ризиків – сукупність заходів, спрямованих на зниження ймовірності виникнення ризикових подій або зменшення їх негативних наслідків.

Диверсифікація – спосіб зниження ризиків шляхом розподілу ресурсів між різними напрямками діяльності.

Страхування ризиків – передача ризику страховій компанії шляхом укладення відповідного договору.

Ризик-менеджмент – система управління ризиками, що забезпечує своєчасне виявлення, оцінювання та контроль ризикових ситуацій.

Питання для самоконтролю

1. Що розуміють під ризиком у підприємницькій діяльності?
2. Які основні причини виникнення бізнес-ризиків?
3. У чому полягає сутність невизначеності?
4. Які функції виконують ризики у бізнесі?
5. За якими ознаками класифікують бізнес-ризики?
6. Чим відрізняються комерційні ризики від виробничих?
7. У чому полягає сутність інвестиційного ризику?
8. Які фактори можуть зумовлювати операційні ризики?
9. Чому репутаційний ризик є важливим для сучасного бізнесу?
10. У чому полягає інтегральний аналіз ризиків?
11. Які методи використовують для якісного та кількісного оцінювання ризиків?
12. Які заходи застосовують для мінімізації ризиків?
13. Яке значення має диверсифікація у системі управління ризиками?
14. Чому ризик-менеджмент є необхідною складовою діяльності підприємства?

Теми презентацій та повідомлень

1. Сутність ризиків та їх роль у підприємницькій діяльності.
2. Класифікація бізнес-ризиків у сучасних умовах.
3. Ризик-менеджмент як складова системи управління підприємством.
4. Методи оцінювання ризиків у бізнесі.
5. Інструменти мінімізації підприємницьких ризиків.
6. Управління фінансовими ризиками підприємства.
7. Репутаційні ризики в умовах цифровізації бізнесу.
8. Особливості ризиків малого та середнього бізнесу в Україні.
9. Бізнес-ризики в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.
10. Страхування як інструмент управління ризиками.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. КЕЙС «Kernel: ризики аграрного бізнесу»

Ситуація. Компанія Kernel є одним із найбільших агропромислових холдингів України. Її діяльність залежить від погодних умов, коливань світових цін, логістичних можливостей та змін у зовнішньоекономічному середовищі.

Завдання:

1. Визначте основні ризики діяльності компанії.
2. Класифікуйте виявлені ризики.
3. Проаналізуйте вплив зовнішніх факторів на результати діяльності.
4. Запропонуйте заходи щодо мінімізації ризиків.
5. Зробіть висновок щодо значення ризик-менеджменту в аграрному секторі.

2. КЕЙС «Ajax Systems: ризики інноваційного бізнесу»

Ситуація. Українська компанія Ajax Systems розробляє та виробляє системи безпеки, активно виходить на міжнародні ринки та впроваджує нові технології. Інноваційна діяльність супроводжується технологічними, інвестиційними та конкурентними ризиками.

Завдання:

1. Визначте ризики інноваційної діяльності компанії.
2. Охарактеризуйте інвестиційні та операційні ризики.
3. Запропонуйте способи їх мінімізації.
4. Проаналізуйте вплив міжнародної конкуренції.
5. Обґрунтуйте роль управління ризиками в забезпеченні сталого розвитку компанії.

3. КЕЙС «Farmak: управління інвестиційними ризиками»

Ситуація. Компанія Farmak здійснює інвестиції у модернізацію виробництва, розширення експорту та розроблення нових лікарських засобів, що потребує оцінювання можливих ризиків і прийняття виважених управлінських рішень.

Завдання:

1. Визначте інвестиційні ризики діяльності компанії.
2. Проаналізуйте чинники їх виникнення.
3. Запропонуйте методи оцінювання ризиків.
4. Обґрунтуйте доцільність диверсифікації інвестицій.
5. Зробіть висновок щодо ролі ризик-менеджменту у стратегічному розвитку підприємства.

4. КЕЙС «Туристична агенція: бізнес в умовах невизначеності»

Ситуація. Невелика туристична агенція планує розширити перелік послуг, однак змушена враховувати сезонність попиту, зміни валютних курсів, геополітичну нестабільність та можливі обмеження міжнародних перевезень.

Завдання:

1. Визначте основні ризики діяльності туристичного бізнесу.
2. Проведіть їх класифікацію.
3. Запропонуйте заходи щодо мінімізації ризиків.
4. Оцініть значення фінансових резервів для забезпечення стабільності діяльності.
5. Обґрунтуйте необхідність системного управління ризиками.

Завдання для самостійної роботи

1. Проведіть класифікацію ризиків для обраного суб'єкта господарювання та наведіть приклади кожного виду ризику.
2. Проаналізуйте ризики започаткування власного бізнесу у вибраній сфері діяльності та визначте найбільш суттєві з них.
3. Розробіть карту ризиків для обраного бізнес-проекту із зазначенням ймовірності виникнення ризиків та рівня їх впливу на результати діяльності.
4. Запропонуйте комплекс заходів щодо мінімізації фінансових, виробничих та комерційних ризиків підприємства.
5. Підготуйте повідомлення на тему «Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого розвитку бізнесу».

Рекомендований перелік джерел

1. Абрамов Ф. В. та ін. Мікроекономіка і основи бізнесу : навч. посібник / за ред. Н. Б. Решетняк ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : ФОП Іванченко І. С., 2023. 268 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64341>.
2. Бобил В. В., Лоскутова Г. А. Ризик-орієнтоване управління як складова фінансово-економічної безпеки підприємства. *Review of Transport Economics and Management*, 2023. №9(25). DOI: <https://doi.org/10.15802/rtem2023/288918>
3. Вишневська В. А. Ризик-менеджмент та цивільний захист : метод. рек. до практ. занять. Центральнoукраїн. нац. техн. ун-т. – Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 36 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12818>.
4. Кібік О. М., Фасій Б. В., Корнілова О. В., Капустян І. В. Управління змінами в процесі прийняття антикризових управлінських рішень щодо маркетингових стратегій розвитку ІТ-проектів. *Ефективна економіка*. 2026. № 5. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.6>.
5. Марченко В. М., Тульчинська С. О., Макалюк І. В. та ін. Основи підприємницької діяльності : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51563>.
6. Савчук В. П. Ризик-менеджмент : підручник. Київ : Лабораторія, 2024. 304 с.

ТЕМА 6. ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ В БІЗНЕСІ

Питання до практичного заняття

1. Основи розвитку бізнесу за допомогою Інтернет-технологій та цифрової трансформації.
2. Електронний бізнес: сутність, призначення, результати, форми організації.
3. Онлайн-інструменти реалізації моделей взаємодії бізнесу.
4. Інформаційні системи та технології в оптимізації бізнес-процесів підприємства.
5. Цифрові інструменти комунікації з клієнтами та управління взаємовідносинами.

Основні поняття до теми

Інтернет-технології в бізнесі – сукупність цифрових інструментів і платформ, що використовуються для організації, управління, просування та реалізації бізнес-процесів через мережу Інтернет.

Цифрова трансформація бізнесу – процес впровадження цифрових технологій у всі сфери діяльності підприємства з метою підвищення ефективності та конкурентоспроможності.

Електронний бізнес (e-business) – здійснення бізнес-процесів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій та мережі Інтернет.

Електронна комерція (e-commerce) – частина електронного бізнесу, що охоплює купівлю-продаж товарів і послуг онлайн.

B2B (business-to-business) – модель взаємодії між підприємствами в цифровому середовищі.

B2C (business-to-consumer) – модель взаємодії бізнесу з кінцевим споживачем через онлайн-канали.

C2C (consumer-to-consumer) – модель взаємодії між споживачами через цифрові платформи.

C2B (consumer-to-business) – модель, у якій споживач пропонує цінність бізнесу через цифрові сервіси.

Інформаційна система підприємства – сукупність програмних, технічних і організаційних засобів для збору, обробки, зберігання та передачі інформації.

CRM-система – програмне забезпечення для управління взаємовідносинами з клієнтами, автоматизації продажів і маркетингу.

ERP-система – інтегрована система управління ресурсами підприємства.

Цифрові канали комунікації – інструменти взаємодії з клієнтами через Інтернет (сайти, соціальні мережі, месенджери, email-маркетинг).

Веб-платформа – онлайн-середовище для здійснення бізнес-операцій або взаємодії з клієнтами.

Автоматизація бізнес-процесів – впровадження цифрових рішень для виконання операцій без постійного ручного втручання.

Big Data – великі масиви даних, що використовуються для аналізу поведінки клієнтів і прийняття рішень.

Хмарні технології – модель доступу до обчислювальних ресурсів через Інтернет.

Оmnіканальність – підхід до організації взаємодії з клієнтами, що забезпечує інтеграцію всіх каналів комунікації та продажу.

Кібербезпека – система заходів із захисту інформації, цифрових ресурсів та інформаційних систем від несанкціонованого доступу, пошкодження або втрати даних.

Питання для самоконтролю

1. Що таке інтернет-технології в сучасному бізнесі?
2. У чому полягає сутність електронного бізнесу?
3. Чим електронний бізнес відрізняється від електронної комерції?
4. Які основні моделі взаємодії бізнесу існують в Інтернеті?
5. Що таке B2B та B2C моделі?
6. Що таке CRM-система і для чого вона використовується?
7. Які переваги дає автоматизація бізнес-процесів?
8. Яку роль відіграють соціальні мережі у бізнес-комунікаціях?
9. Що таке ERP-система?
10. Як хмарні технології впливають на розвиток бізнесу?
11. Які переваги використання Big Data в бізнесі?
12. Які ризики існують у сфері електронного бізнесу?
13. Чому цифрова трансформація є необхідною для підприємств?

Теми презентацій та повідомлень

1. Роль інтернет-технологій у розвитку сучасного бізнесу.
2. Електронна комерція як форма підприємницької діяльності.
3. CRM-системи в управлінні взаємовідносинами з клієнтами.
4. Хмарні технології в оптимізації бізнес-процесів.
5. Big Data та аналітика в бізнесі.
6. Соціальні мережі як інструмент маркетингу.
7. Цифрова трансформація підприємств в Україні.
8. Автоматизація бізнес-процесів: переваги та ризики.
9. Онлайн-платформи як нова модель бізнесу.
10. Кібербезпека в електронному бізнесі.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Кейс «EVA: цифровізація ритейлу та omnіканальні продажі»

Ситуація. Мережа EVA розширює онлайн-продажі косметики та впроваджує omnіканальну модель взаємодії з клієнтами. Компанія інтегрує

мобільний застосунок, доставку та систему персональних знижок. Зростає конкуренція з e-commerce платформами.

Завдання:

1. Визначте модель електронного бізнесу компанії.
2. Охарактеризуйте цифрові канали продажу.
3. Визначте роль CRM-систем у роботі компанії.
4. Проаналізуйте ризики цифровізації ритейлу.
5. Запропонуйте шляхи підвищення лояльності клієнтів.

2. КЕЙС «Apple: екосистема цифрових сервісів»

Ситуація. Apple розвиває інтегровану екосистему пристроїв і сервісів (iCloud, App Store, Apple Music). Компанія активно використовує дані користувачів для персоналізації сервісів. Зростає регуляторний тиск у сфері цифрових платформ.

Завдання:

1. Визначте особливості екосистемної бізнес-моделі.
2. Охарактеризуйте роль Big Data та аналітики.
3. Проаналізуйте модель монетизації цифрових сервісів.
4. Визначте ключові ризики платформи.
5. Оцініть конкурентні переваги компанії.

3. КЕЙС «Airbnb: цифрова платформа оренди житла»

Ситуація. Airbnb розширює цифрову платформу короткострокової оренди житла та впроваджує нові механізми безпеки транзакцій. Компанія працює на глобальному ринку з різними регуляторними обмеженнями. Зростає конкуренція з локальними сервісами.

Завдання:

1. Визначте бізнес-модель платформи.
2. Охарактеризуйте модель взаємодії C2C.
3. Проаналізуйте цифрові ризики сервісу.
4. Визначте роль довіри користувачів.
5. Запропонуйте напрями розвитку платформи.

4. КЕЙС «Spotify: персоналізація цифрового контенту»

Ситуація. Spotify активно використовує алгоритми машинного навчання для формування персоналізованих музичних рекомендацій. Компанія розширює рекламну модель монетизації та конкурує з іншими стримінговими сервісами. Зростає роль аналітики даних.

Завдання:

1. Визначте роль інформаційних систем у сервісі.
2. Охарактеризуйте використання Big Data.
3. Проаналізуйте модель доходів компанії.
4. Визначте ключові технологічні ризики.
5. Оцініть конкурентні переваги платформи.

5. КЕЙС «Uklon: цифрова платформа транспортних послуг»

Ситуація. Uklon розвиває мобільний сервіс виклику авто та впроваджує алгоритми оптимізації маршрутів і розподілу замовлень. Компанія розширює присутність у великих містах та конкурує з міжнародними сервісами. Зростає залежність від стабільності цифрової інфраструктури.

Завдання:

1. Визначте бізнес-модель платформи.
2. Охарактеризуйте ІТ-інфраструктуру сервісу.
3. Проаналізуйте модель В2С взаємодії.
4. Визначте ключові операційні та цифрові ризики.
5. Запропонуйте напрями масштабування бізнесу.

Завдання для самостійної роботи

1. Розробіть концепцію онлайн-бізнесу для обраної ідеї.
2. Складіть структуру інформаційної системи підприємства.
3. Проаналізуйте роль CRM у сучасному бізнесі.
4. Проведіть SWOT-аналіз електронного бізнесу.
5. Запропонуйте стратегію цифрової трансформації підприємства.

Рекомендований перелік джерел

1. Візіренко С.В., Капустян І.В., Кузнецова Л.В. Фінансова звітність як інструмент інформаційного забезпечення управлінських змін під час створення та розвитку бізнес-проектів. *Агросвіт*. 2026. №7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.7.195>.
2. Візіренко С.В., Капустян І.В. Управління фінансовими потоками бізнес-структур на основі сучасних інформаційних систем обліку, аналізу та аудиту. *Ефективна економіка*. 2026. № 2. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.83>.
3. Котлубай В.О., Капустян І.В., Кондратенко Д.О. Система управління проектами як цифровий інструмент вирішення проблем комунікації та координації між відділами компанії. *Успіхи і досягнення у науці. Серія «Управління та адміністрування»*. 2025. №10(20). С. 554-563. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10\(20\)-554-563](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10(20)-554-563).
4. Марченко В. М., Тульчинська С. О., Макалюк І. В. та ін. Основи підприємницької діяльності : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51563>.
5. Мохонько Г. А. Організація підприємницької діяльності : навчально-методичний комплекс. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48294>.

ТЕМА 7. ЕТИКА БІЗНЕСУ

Питання до практичного заняття

1. Ділова етика як основа сучасного бізнес-середовища.
2. Етичні засади виконання ділових зобов'язань.
3. Корпоративна етика організацій та її вплив на управлінські рішення.
4. Етичні аспекти конкурентної боротьби та впливу на контрагентів.
5. Етичні аспекти взаємодії бізнесу з органами державної влади.
6. Сучасний службовий етикет і принципи ділової моралі.

Основні поняття до теми

Ділова етика – система моральних норм і принципів, що регулюють поведінку учасників бізнес-відносин.

Ділові зобов'язання – домовленості між суб'єктами господарювання, що передбачають відповідальність за їх виконання.

Етична відповідальність – усвідомлення наслідків власних рішень у професійній діяльності.

Службовий етикет – правила поведінки у професійному середовищі (комунікація, взаємодія, дрес-код).

Ділова мораль – система уявлень про допустиму та недопустиму поведінку в бізнесі.

Конфлікт інтересів – ситуація, за якої особисті інтереси впливають на професійні рішення.

Корупційні ризики – можливість неправомірного впливу на бізнес-рішення або процеси.

Ділова репутація – оцінка надійності та доброчесності компанії з боку партнерів і суспільства.

Етичний кодекс – внутрішній документ, що регулює стандарти поведінки працівників організації.

Професійна етика – система моральних норм і правил, які регулюють поведінку фахівців у межах їхньої професійної діяльності.

Корпоративна культура – сукупність цінностей, норм і моделей поведінки, що формують внутрішнє середовище організації.

Неналежна ділова практика – дії або поведінка в бізнесі, що суперечать етичним нормам або прийнятим стандартам ведення підприємницької діяльності.

Етичне рішення – управлінське рішення, прийняте з урахуванням моральних принципів, професійних стандартів і наслідків для всіх сторін.

Питання для самоконтролю

1. Що таке ділова етика?
2. Яке значення має етика в бізнесі?
3. Що таке корпоративна етика?

4. Які наслідки порушення ділових зобов'язань?
5. Що таке етична відповідальність у бізнесі?
6. Які принципи службового етикету існують?
7. Що таке конфлікт інтересів?
8. Як формується ділова репутація?
9. Які межі етичного впливу в бізнесі?
10. Яку роль відіграє етичний кодекс організації?
11. Як етика впливає на прийняття рішень?
12. Чому важливо дотримуватися ділової моралі?
13. Які ризики виникають при порушенні етики?
14. Як регулюються відносини бізнесу і влади?
15. Які сучасні виклики бізнес-етики?

Теми презентацій та повідомлень

1. Ділова етика в сучасному бізнесі.
2. Етичні кодекси організацій: роль і структура.
3. Конфлікт інтересів у підприємницькій діяльності.
4. Службовий етикет у діловій комунікації.
5. Етика ділових переговорів.
6. Ділова репутація як конкурентна перевага.
7. Корупційні ризики в бізнесі.
8. Етика взаємодії бізнесу і держави.
9. Порушення етичних норм і наслідки для компанії.
10. Професійна поведінка в міжнародному бізнесі.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. КЕЙС «Microsoft: корпоративні стандарти поведінки»

Ситуація. Microsoft впроваджує єдині етичні стандарти для співробітників у різних країнах. Компанія адаптує внутрішні правила до культурних особливостей ринків. Посилюється контроль за дотриманням внутрішніх норм.

Завдання:

1. Визначте роль корпоративної етики.
2. Охарактеризуйте етичний кодекс компанії.
3. Проаналізуйте ризики порушення внутрішніх правил.
4. Визначте вплив етики на управлінські рішення.
5. Оцініть значення репутації компанії.

2. КЕЙС «Google: етичні межі використання даних»

Ситуація. Google використовує великі обсяги даних користувачів для розвитку цифрових сервісів. Це викликає дискусії щодо меж приватності та допустимого використання інформації.

Завдання:

1. Визначте етичні проблеми використання даних.
2. Охарактеризуйте ризики конфлікту інтересів.

3. Проаналізуйте вплив на довіру користувачів.
4. Визначте репутаційні ризики компанії.
5. Запропонуйте етичні підходи до вирішення проблеми.

3. Кейс «IKEA: контроль етичних стандартів постачання»

Ситуація. IKEA контролює міжнародну мережу постачальників, встановлюючи внутрішні стандарти якості та умов співпраці. Виникають складнощі у забезпеченні єдиних правил у різних країнах.

Завдання:

1. Визначте принципи корпоративної етики.
2. Охарактеризуйте роль внутрішнього контролю.
3. Проаналізуйте ризики порушення стандартів.
4. Визначте значення довіри до бренду.
5. Оцініть управлінські виклики.

4. Кейс «Tesla: етичні дилеми інноваційного бізнесу»

Ситуація. Tesla активно розвиває інноваційні технології у виробництві електромобілів. При цьому компанія стикається з критикою щодо стилю управління та внутрішніх корпоративних практик.

Завдання:

1. Визначте етичні проблеми інноваційного бізнесу.
2. Охарактеризуйте конфлікт інтересів.
3. Проаналізуйте репутаційні ризики.
4. Визначте роль корпоративної культури.
5. Оцініть вплив на конкурентоспроможність.

5. Кейс «Unilever: етичне управління бізнес-процесами»

Ситуація. Unilever впроваджує внутрішні стандарти прозорості управління та контролю якості бізнес-процесів. Компанія приділяє увагу дотриманню правил поведінки співробітників і партнерів.

Завдання:

1. Визначте роль етичних стандартів у компанії.
2. Охарактеризуйте внутрішню систему контролю.
3. Проаналізуйте управлінські ризики.
4. Визначте вплив на репутацію.
5. Оцініть значення корпоративної дисципліни.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте роль ділової етики у формуванні сучасного бізнес-середовища.
2. Охарактеризуйте основні принципи корпоративної етики організацій.
3. Визначте типові прояви конфлікту інтересів у бізнесі та способи їх запобігання.
4. Дослідіть значення службового етикету в професійній діяльності працівників.

5. Проаналізуйте вплив ділової репутації на конкурентоспроможність підприємства.
6. Визначте етичні межі використання силового впливу у бізнес-відносинах.
7. Охарактеризуйте роль етичного кодексу організації у регулюванні поведінки працівників.
8. Проаналізуйте сучасні вимоги до ділової поведінки керівника.

Рекомендований перелік джерел

1. Балджи М. Д. Етика бізнесу : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2021. 332 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/4a78a876-0269-4276-9ec5-dfb93c7066b8>.
2. Зарічна О. В., Зеліч В. В. Етика бізнесу в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2022. Вип. 44. С. 36–40. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/5458c11d-9315-4363-983b-9dce8ce6fdb7>.
3. Кравченко В. П., Задорожня Л. М. Етика професійних комунікацій. Ч. 2 : практика : навч. посіб. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 159 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12166>.
4. Марченко В. М., Тульчинська С. О., Макалюк І. В. та ін. Основи підприємницької діяльності : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51563>.
5. Мохонько Г. А. Організація підприємницької діяльності : навч.-метод. комплекс. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 61 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48294>.
6. Орлова К. Є., Бірюченко С. Ю. Етика бізнесу як об'єкт наукового дослідження. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 1(99). С. 76–82. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-1\(99\)-76-82](https://doi.org/10.26642/ema-2022-1(99)-76-82)

ТЕМА 8. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ

Питання до практичного заняття

1. Наукові підходи до визначення соціальної відповідальності бізнесу: сутність та напрями реалізації.
2. Соціальна відповідальність у системі сталого розвитку економіки та суспільства.
3. Види та підстави соціальної відповідальності суб'єктів господарювання.
4. Принципи соціальної відповідальності. Роль особистої, корпоративної та державної відповідальності.
5. Соціально відповідальне ведення бізнесу як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємства.
6. Формування стратегії соціально відповідальної поведінки суб'єктів господарювання в ринковому середовищі.

Основні поняття до теми

Соціальна відповідальність бізнесу – добровільна або нормативно закріплена система зобов'язань підприємства щодо врахування соціальних, екологічних та етичних наслідків своєї діяльності.

Сталий розвиток – модель розвитку економіки та суспільства, що забезпечує баланс між економічним зростанням, соціальним добробутом та збереженням довкілля.

Корпоративна соціальна відповідальність – інтеграція соціальних та екологічних аспектів у стратегічне управління підприємством.

Заінтересовані сторони (стейкхолдери) – фізичні та юридичні особи, які прямо або опосередковано впливають на діяльність підприємства або зазнають впливу його рішень.

Етична відповідальність бізнесу – обов'язок підприємства діяти відповідно до моральних норм і суспільних очікувань.

Екологічна відповідальність – відповідальність суб'єктів господарювання за вплив їх діяльності на навколишнє природне середовище.

Соціальний ефект бізнесу – результати діяльності підприємства, що впливають на рівень життя, зайнятість та добробут суспільства.

Принципи соціальної відповідальності – базові правила (прозорість, підзвітність, етичність, повага до прав людини), що визначають поведінку бізнесу.

Соціальна стратегія підприємства – система довгострокових заходів, спрямованих на інтеграцію соціальної відповідальності у діяльність організації.

Корпоративна культура відповідальності – система цінностей і норм, що формують відповідальну поведінку працівників і керівництва.

ESG-підхід – система оцінювання діяльності компанії за екологічними (Environmental), соціальними (Social) та управлінськими (Governance) критеріями.

Соціальні інвестиції – вкладення бізнесу у розвиток соціальної інфраструктури, освіти, медицини та місцевих громад.

Питання для самоконтролю

1. Що таке соціальна відповідальність бізнесу?
2. Які основні підходи до визначення соціальної відповідальності?
3. У чому полягає зв'язок соціальної відповідальності та сталого розвитку?
4. Які існують види соціальної відповідальності?
5. Які принципи соціально відповідальної діяльності?
6. Яку роль відіграють стейкхолдери у соціальній відповідальності бізнесу?
7. Чим відрізняється соціальна та етична відповідальність?
8. Як соціальна відповідальність впливає на конкурентоспроможність підприємства?
9. Які фактори формують соціальну стратегію підприємства?
10. Яке значення має екологічна відповідальність бізнесу?
11. Як формується корпоративна культура відповідальності?
12. Які ризики виникають при ігноруванні соціальної відповідальності?
13. Як держава впливає на соціальну відповідальність бізнесу?
14. Які інструменти реалізації соціальної відповідальності існують?
15. Чому соціальна відповідальність є стратегічною складовою бізнесу?

Теми презентацій та повідомлень

1. Соціальна відповідальність бізнесу в сучасній економіці.
2. Сталий розвиток як основа соціально відповідального бізнесу.
3. Роль стейкхолдерів у формуванні соціальної політики підприємства.
4. Екологічна відповідальність бізнесу: сучасні виклики.
5. Соціально відповідальна стратегія підприємства.
6. Корпоративна культура відповідальності.
7. Соціальна відповідальність і конкурентоспроможність бізнесу.
8. Державне регулювання соціальної відповідальності.
9. Міжнародні стандарти соціальної відповідальності бізнесу.
10. Соціальні інвестиції бізнесу.

ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. КЕЙС «Danone: соціальна відповідальність у харчовій індустрії»

Ситуація. Danone реалізує програми підтримки здорового харчування та сталого сільського господарства. Компанія співпрацює з локальними фермерами та впроваджує екологічні стандарти виробництва молочної продукції. Водночас стикається з викликами оптимізації витрат у різних країнах.

Завдання:

1. Визначте ключові напрями соціальної відповідальності компанії.
2. Проаналізуйте взаємодію зі стейкхолдерами.
3. Охарактеризуйте екологічні ініціативи.
4. Визначте економічні ризики соціальної політики.
5. Оцініть вплив на конкурентоспроможність.

2. КЕЙС «Bosch: інженерна етика та сталий розвиток»

Ситуація. Bosch впроваджує політику енергоефективного виробництва та зменшення вуглецевого сліду. Компанія інвестує в “зелені” технології та цифрову трансформацію виробництва, одночасно підтримуючи високі стандарти якості.

Завдання:

1. Охарактеризуйте ESG-підхід компанії.
2. Проаналізуйте екологічну складову діяльності.
3. Визначте вплив інновацій на соціальну відповідальність.
4. Оцініть ризики трансформації виробництва.
5. Визначте стратегічні переваги компанії.

3. КЕЙС «Zara (Inditex): швидка мода та етичні виклики»

Ситуація. Zara є одним із найбільших гравців ринку fast fashion. Компанія впроваджує програми сталого виробництва та переробки одягу, але стикається з критикою щодо екологічного навантаження та умов праці у постачальників.

Завдання:

1. Визначте соціально-екологічні аспекти діяльності компанії.
2. Проаналізуйте етичні проблеми ланцюга постачання.
3. Охарактеризуйте репутаційні ризики.
4. Визначте вплив ESG-ініціатив.
5. Оцініть баланс між прибутковістю та відповідальністю.

4. КЕЙС «Philips: інновації для здоров'я та суспільства»

Ситуація. Philips розвиває медичні технології та рішення для підвищення якості життя. Компанія активно інвестує у цифрову охорону здоров'я та зменшення екологічного впливу виробництва медичного обладнання.

Завдання:

1. Визначте напрями соціальної відповідальності компанії.
2. Проаналізуйте вплив інновацій на суспільство.
3. Охарактеризуйте ESG-компоненти діяльності.
4. Визначте ризики медико-технологічного бізнесу.
5. Оцініть соціальний ефект діяльності компанії.

5. КЕЙС «Siemens Energy: декарбонізація енергетичного сектору»

Ситуація. Siemens Energy зосереджується на розвитку відновлюваної енергетики та декарбонізації промисловості. Компанія реалізує великі

інфраструктурні проєкти, що пов'язані з високими інвестиційними та технологічними ризиками.

Завдання:

1. Охарактеризуйте соціально-екологічну стратегію компанії.
2. Проаналізуйте ESG-складову діяльності.
3. Визначте інвестиційні ризики.
4. Оцініть вплив на енергетичний ринок.
5. Визначте значення для сталого розвитку.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте сутність соціальної відповідальності бізнесу та її роль у сучасній економіці.
2. Охарактеризуйте основні напрями реалізації соціальної відповідальності підприємств.
3. Визначте взаємозв'язок соціальної відповідальності та концепції сталого розвитку.
4. Дослідіть роль стейкхолдерів у формуванні соціальної політики підприємства.
5. Проаналізуйте переваги впровадження ESG-підходу в діяльність компаній.
6. Визначте основні ризики соціально відповідального бізнесу.
7. Охарактеризуйте вплив соціальної відповідальності на конкурентоспроможність підприємства.
8. Розробіть приклад базової соціальної стратегії для умовного підприємства.

Рекомендований перелік джерел

1. Букреева Д., Денисенко К. Соціальна відповідальність бізнесу як основа забезпечення ділової активності підприємств: євроінтеграційний аспект. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52>.
2. Марченко В. М., Тульчинська С. О., Макалюк І. В. та ін. Основи підприємницької діяльності : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51563>.
3. Мохонько Г. А. Організація підприємницької діяльності : навчально-методичний комплекс. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 61 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48294>.
4. Ненно І. М., Тюхтенко Н. А. Стандарти соціальної відповідальності бізнесу : методичні вказівки та рекомендації. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2022. 40 с. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/33836>.

ТЕСТОВІ ЗАПИТАННЯ

Тема 1. Економічні та теоретичні засади бізнесу

1. Бізнес — це:

- а) діяльність органів державної влади;
- б) діяльність, пов'язана зі створенням товарів і послуг для задоволення потреб споживачів та отримання економічних результатів;
- в) лише торгівля товарами;
- г) виключно виробнича діяльність.

2. Економіка являє собою:

- а) систему суспільних відносин щодо виробництва, розподілу, обміну і споживання благ;
- б) сукупність державних підприємств;
- в) систему банківських установ;
- г) сукупність торговельних організацій.

3. До елементів системи бізнесу належать:

- а) суб'єкти, об'єкти, ресурси та економічні зв'язки;
- б) лише працівники та споживачі;
- в) тільки підприємства;
- г) тільки матеріальні ресурси.

4. Який із принципів є основою ведення бізнесу?

- а) централізоване планування;
- б) самостійність;
- в) адміністративний примус;
- г) державна монополія.

5. До видів бізнесу належить:

- а) виробничий;
- б) бюджетний;
- в) законодавчий;
- г) адміністративний.

6. Однією з функцій бізнесу є:

- а) створення робочих місць;
- б) ухвалення законів;
- в) здійснення правосуддя;
- г) проведення виборів.

7. Метою бізнесу є:

- а) лише максимізація витрат;
- б) задоволення потреб споживачів і досягнення економічних результатів;
- в) обмеження конкуренції;
- г) скорочення виробництва.

8. Стратегія бізнесу характеризує:

- а) поточні операційні дії;
- б) короткострокові рішення;

- в) довгостроковий напрям розвитку;
- г) лише рекламну діяльність.

9. Тактика бізнесу — це:

- а) система поточних заходів для реалізації стратегії;
- б) місія підприємства;
- в) довгострокова політика розвитку;
- г) форма власності підприємства.

10. Підприємництво здійснюється:

- а) без ризику;
- б) лише державними підприємствами;
- в) на власний ризик і під власну відповідальність;
- г) лише великими компаніями.

Тема 2. Організаційні основи бізнесу

1. Суб'єктами бізнесу є:

- а) лише державні органи;
- б) фізичні та юридичні особи, що здійснюють господарську діяльність;
- в) тільки споживачі;
- г) лише інвестори.

2. До об'єктів бізнесу належать:

- а) лише товари;
- б) лише послуги;
- в) товари, роботи, послуги, майнові права та інформація;
- г) лише фінансові ресурси.

3. Організаційно-правова форма бізнесу визначає:

- а) порядок створення та управління суб'єктом господарювання;
- б) виключно розмір прибутку;
- в) лише кількість працівників;
- г) лише сферу діяльності.

4. Фінансове забезпечення бізнесу передбачає:

- а) формування та використання фінансових ресурсів;
- б) лише сплату податків;
- в) виключно отримання кредитів;
- г) лише ведення бухгалтерського обліку.

5. До позикових джерел фінансування належить:

- а) статутний капітал;
- б) нерозподілений прибуток;
- в) банківський кредит;
- г) амортизаційні відрахування.

6. Інфраструктура бізнесу — це:

- а) сукупність установ і механізмів, що забезпечують функціонування бізнесу;
- б) лише виробничі приміщення;
- в) система внутрішнього контролю;
- г) тільки транспортні засоби.

7. Основною функцією HR-менеджменту є:

- а) управління фінансовими потоками;
- б) управління людськими ресурсами організації;
- в) управління виробничим обладнанням;
- г) контроль податкових платежів.

8. Інформація в бізнесі використовується для:

- а) прийняття управлінських рішень;
- б) лише рекламної діяльності;
- в) виключно складання звітності;
- г) тільки контролю працівників.

9. Комерційна угода являє собою:

- а) договір між державою та підприємством;
- б) домовленість між сторонами щодо здійснення господарської операції;
- в) виключно кредитний договір;
- г) внутрішній документ підприємства.

10. Комерційна таємниця — це:

- а) будь-яка інформація підприємства;
- б) інформація про державні закупівлі;
- в) інформація, що має цінність для суб'єкта господарювання та підлягає захисту;
- г) фінансова звітність відкритого доступу.

Тема 3. Механізм створення власного бізнесу (власної справи)

1. Власний бізнес – це:

- а) діяльність державних органів;
- б) самостійно організована господарська діяльність на власний ризик;
- в) виключно благодійна діяльність;
- г) діяльність громадських організацій.

2. Мотивами створення бізнесу можуть бути:

- а) отримання доходу та самореалізація;
- б) лише виконання державних програм;
- в) тільки сплата податків;
- г) виключно отримання кредиту.

3. Концепція бізнесу визначає:

- а) лише організаційну структуру;
- б) загальне бачення майбутньої справи;
- в) тільки бухгалтерський облік;
- г) порядок сплати податків.

4. Бізнес-ідея – це:

- а) документ про реєстрацію підприємства;
- б) задум щодо створення товару або послуги;
- в) фінансовий звіт;
- г) кадровий план.

5. Генерація бізнес-ідей передбачає:

- а) пошук і відбір перспективних задумів;
- б) лише оцінку персоналу;

- в) проведення аудиту;
- г) складання податкової декларації.

6. Місія бізнесу характеризує:

- а) призначення та цінності підприємства;
- б) розмір статутного капіталу;
- в) форму власності;
- г) систему оподаткування.

7. Бізнес-гіпотеза – це:

- а) підтверджений факт;
- б) припущення щодо можливості реалізації бізнес-ідеї;
- в) фінансовий документ;
- г) юридичний договір.

8. Цільова аудиторія – це:

- а) усі жителі країни;
- б) працівники підприємства;
- в) потенційні споживачі, на яких орієнтований бізнес;
- г) державні службовці.

9. Підприємницький ризик означає:

- а) гарантоване отримання прибутку;
- б) імовірність виникнення несприятливих наслідків;
- в) збільшення кількості працівників;
- г) зменшення податків.

10. Стартап – це:

- а) різновид державного підприємства;
- б) новостворений бізнес-проект на основі інноваційної ідеї;
- в) форма громадської організації;
- г) вид фінансової установи.

Тема 4. Бізнес-планування

1. Бізнес-планування – це:

- а) процес визначення цілей бізнесу та шляхів їх досягнення;
- б) процедура державної реєстрації підприємства;
- в) система оподаткування бізнесу;
- г) процес укладання господарських договорів.

2. Бізнес-план являє собою:

- а) фінансовий звіт підприємства;
- б) документ, що обґрунтовує бізнес-ідею та перспективи її реалізації;
- в) установчий документ підприємства;
- г) перелік працівників організації.

3. Однією з функцій бізнес-плану є:

- а) координація діяльності;
- б) проведення аудиту;
- в) державний контроль;
- г) ліцензування діяльності.

4. До видів бізнес-планів належать:

- а) інвестиційні та стратегічні;
- б) податкові та митні;
- в) бухгалтерські та статистичні;
- г) виробничі та технологічні стандарти.

5. Місія бізнесу визначає:

- а) призначення та цінності підприємства;
- б) форму власності;
- в) систему оподаткування;
- г) кількість працівників.

6. Резюме бізнес-плану містить:

- а) лише фінансові показники;
- б) стислий виклад основних положень проєкту;
- в) лише маркетингові заходи;
- г) тільки виробничі показники.

7. Маркетинговий план включає:

- а) аналіз ринку, споживачів і конкурентів;
- б) виключно фінансові розрахунки;
- в) лише кадрову політику;
- г) тільки виробничі процеси.

8. Точка беззбитковості – це:

- а) максимальний прибуток підприємства;
- б) обсяг реалізації, за якого доходи дорівнюють витратам;
- в) сума стартового капіталу;
- г) обсяг інвестицій.

9. SWOT-аналіз використовується для:

- а) оцінювання сильних і слабких сторін, можливостей та загроз;
- б) розрахунку податків;
- в) визначення заробітної плати;
- г) проведення аудиту.

10. Бізнес-модель Canvas призначена для:

- а) візуалізації ключових елементів бізнесу;
- б) ведення бухгалтерського обліку;
- в) подання податкової звітності;
- г) оцінювання персоналу.

Тема 5. Ризики бізнесу

1. Ризик у підприємницькій діяльності – це:

- а) гарантоване отримання прибутку;
- б) ймовірність відхилення фактичних результатів від очікуваних;
- в) форма організації бізнесу;
- г) спосіб фінансування підприємства.

2. Бізнес-ризик пов'язаний з:

- а) можливістю виникнення втрат у процесі діяльності;
- б) реєстрацією підприємства;

- в) веденням бухгалтерського обліку;
- г) оформленням ліцензій.

3. Невизначеність виникає через:

- а) надлишок інформації;
- б) нестачу або неточність інформації;
- в) високу прибутковість бізнесу;
- г) державну підтримку.

4. До фінансових ризиків належить:

- а) нестача грошових коштів;
- б) зміна технології виробництва;
- в) порушення трудової дисципліни;
- г) зміна дизайну продукції.

5. Комерційний ризик пов'язаний із:

- а) реалізацією товарів і послуг;
- б) охороною праці;
- в) навчанням персоналу;
- г) внутрішнім аудитом.

6. Інвестиційний ризик означає:

- а) можливість втрати вкладених коштів;
- б) збільшення кількості працівників;
- в) автоматизацію виробництва;
- г) розширення асортименту.

7. Репутаційний ризик може призвести до:

- а) покращення іміджу підприємства;
- б) втрати довіри клієнтів та партнерів;
- в) зростання продуктивності праці;
- г) зменшення витрат.

8. Якісний аналіз ризиків передбачає:

- а) використання лише статистичних моделей;
- б) ідентифікацію та опис ризиків;
- в) визначення податків;
- г) розрахунок заробітної плати.

9. Диверсифікація є методом:

- а) збільшення податків;
- б) зниження ризиків шляхом розподілу ресурсів;
- в) скорочення персоналу;
- г) ліквідації підприємства.

10. Ризик-менеджмент – це:

- а) система управління ризиками;
- б) метод бухгалтерського обліку;
- в) спосіб реклами продукції;
- г) форма державного контролю.

Тема 6. Інтернет-технології в бізнесі

1. Інтернет-технології в бізнесі – це:

- а) система оподаткування підприємств;
- б) сукупність цифрових інструментів для ведення бізнесу через Інтернет;
- в) спосіб реєстрації підприємства;
- г) метод ведення бухгалтерського обліку.

2. Цифрова трансформація бізнесу передбачає:

- а) скорочення персоналу;
- б) впровадження цифрових технологій у діяльність підприємства;
- в) збільшення податків;
- г) зміну організаційно-правової форми.

3. Електронний бізнес – це:

- а) здійснення бізнес-процесів із використанням Інтернету та ІКТ;
- б) виключно онлайн-продаж товарів;
- в) діяльність державних органів;
- г) форма банківського кредитування.

4. Електронна комерція є:

- а) складовою електронного бізнесу;
- б) видом податку;
- в) методом управління персоналом;
- г) системою страхування.

5. Модель B2B означає взаємодію:

- а) між державою та бізнесом;
- б) між підприємствами;
- в) між споживачами;
- г) між працівниками підприємства.

6. CRM-система використовується для:

- а) управління взаємовідносинами з клієнтами;
- б) складання фінансової звітності;
- в) управління податками;
- г) проведення аудиту.

7. ERP-система призначена для:

- а) управління ресурсами підприємства;
- б) проведення рекламних кампаній;
- в) оформлення кредитів;
- г) ведення кадрової документації.

8. Автоматизація бізнес-процесів забезпечує:

- а) збільшення кількості ручних операцій;
- б) підвищення ефективності виконання операцій;
- в) зменшення обсягів інформації;
- г) відмову від цифрових технологій.

9. Big Data використовується для:

- а) аналізу великих масивів даних;
- б) реєстрації підприємств;

- в) ліцензування діяльності;
- г) страхування ризиків.

10. Хмарні технології дають можливість:

- а) отримувати доступ до ресурсів через Інтернет;
- б) працювати лише на локальному комп'ютері;
- в) відмовитися від інформаційних систем;
- г) вести діяльність без використання мережі.

Тема 7. Етика бізнесу

1. Ділова етика – це:

- а) система моральних норм і принципів поведінки у бізнесі;
- б) форма організації підприємства;
- в) система фінансового контролю;
- г) метод оцінювання ризиків.

2. Корпоративна етика визначає:

- а) стандарти поведінки в організації;
- б) виробничі потужності підприємства;
- в) порядок ведення бухгалтерського обліку;
- г) структуру витрат.

3. Конфлікт інтересів виникає тоді, коли:

- а) особисті інтереси впливають на професійні рішення;
- б) підприємство отримує прибуток;
- в) укладається контракт;
- г) змінюється структура управління.

4. Етичний кодекс організації призначений для:

- а) регулювання поведінки працівників;
- б) обліку доходів і витрат;
- в) визначення виробничої програми;
- г) розрахунку податків.

5. Ділова репутація підприємства характеризує:

- а) рівень довіри до компанії;
- б) обсяг виробництва;
- в) чисельність персоналу;
- г) розмір активів.

6. До принципів службового етикету належить:

- а) професійна ввічливість;
- б) приховування інформації;
- в) уникнення відповідальності;
- г) ігнорування норм спілкування.

7. Корупційні ризики пов'язані з:

- а) неправомірним впливом на прийняття рішень;
- б) автоматизацією бізнес-процесів;
- в) маркетинговою діяльністю;
- г) зміною технологій.

8. Етичне рішення передбачає:

- а) врахування моральних наслідків для всіх сторін;
- б) орієнтацію лише на прибуток;
- в) врахування лише особистої вигоди;
- г) відмову від аналізу наслідків.

9. Порушення етичних норм може призвести до:

- а) втрати довіри клієнтів і партнерів;
- б) автоматичного збільшення продажів;
- в) зниження собівартості продукції;
- г) розширення ринку збуту.

10. Корпоративна культура – це:

- а) система цінностей, норм і моделей поведінки в організації;
- б) організаційно-правова форма бізнесу;
- в) система оподаткування підприємства;
- г) структура капіталу підприємства.

Тема 8. Соціальна відповідальність бізнесу

1. Соціальна відповідальність бізнесу — це:

- A) максимізація прибутку
- B) добровільні або нормативні зобов'язання щодо соціальних та екологічних наслідків діяльності
- C) виключно податкові платежі
- D) державне регулювання цін

2. ESG включає:

- A) економічні, соціальні, глобальні показники
- B) екологічні, соціальні та управлінські критерії
- C) експорт, стандарти, гарантії
- D) ефективність, стабільність, генерацію

3. Стейкхолдери — це:

- A) тільки акціонери
- B) працівники підприємства
- C) усі особи та групи, що впливають на діяльність підприємства або зазнають її впливу
- D) лише державні органи

4. Сталий розвиток передбачає:

- A) швидке зростання прибутку
- B) баланс економічних, соціальних і екологічних аспектів
- C) максимізацію виробництва
- D) скорочення персоналу

5. Екологічна відповідальність — це:

- A) зменшення податкового навантаження
- B) мінімізація негативного впливу на довкілля
- C) підвищення продажів
- D) управління персоналом

6. Соціальні інвестиції — це:

- A) витрати на рекламу
- B) вкладення у розвиток соціальної інфраструктури та суспільних проєктів
- C) банківські кредити
- D) витрати на виробництво

7. Корпоративна соціальна відповідальність — це:

- A) система фінансового контролю
- B) інтеграція соціальних та екологічних аспектів у діяльність підприємства
- C) кадрова політика
- D) система бухгалтерського обліку

8. Основний принцип соціальної відповідальності бізнесу:

- A) закритість
- B) максимізація витрат
- C) прозорість та підзвітність
- D) централізація управління

9. ESG-підхід використовується для:

- A) оцінювання діяльності компаній
- B) формування бухгалтерських звітів
- C) розрахунку податків
- D) кадрового планування

10. Соціальний ефект бізнесу — це:

- A) рівень прибутковості
- B) вплив діяльності підприємства на суспільство та рівень добробуту
- C) обсяг інвестицій
- D) структура витрат

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Сутність та значення бізнесу в сучасній економіці.
2. Взаємозв'язок бізнесу та економіки.
3. Бізнес як система розвитку суспільства.
4. Бізнес і суспільство: основні напрями взаємодії.
5. Основні елементи системи бізнесу.
6. Економічна сутність бізнесу.
7. Основні принципи здійснення бізнесу.
8. Види бізнесу та їх характеристика.
9. Функції бізнесу в ринковій економіці.
10. Цілі та інтереси учасників бізнес-відносин.
11. Поняття та особливості підприємництва.
12. Стратегія бізнесу та її роль у розвитку підприємства.
13. Тактика бізнесу та її взаємозв'язок зі стратегією.
14. Суб'єкти бізнесу та їх характеристика.
15. Об'єкти бізнесу та їх види.
16. Організаційно-правові форми ведення бізнесу.
17. Організаційне забезпечення бізнесу.
18. Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання.
19. Джерела фінансування бізнесу.
20. Фінансове обслуговування та кредитування бізнесу.
21. Інфраструктура бізнесу та її складові.
22. Банківська інфраструктура в системі бізнесу.
23. Податкова та митна системи як елементи бізнес-середовища.
24. Управління персоналом та HR-менеджмент.
25. Інформація та інформаційні системи в бізнесі.
26. Комерційні угоди та комерційна таємниця.
27. Сутність власного бізнесу та передумови його створення.
28. Мотиви започаткування підприємницької діяльності.
29. Вибір сфери діяльності майбутнього бізнесу.
30. Концепція бізнесу та її основні складові.
31. Алгоритм створення власної справи.
32. Основні етапи створення бізнесу.
33. Бізнес-ідея та критерії її оцінювання.
34. Методи генерації бізнес-ідей.
35. Місія бізнесу та її значення.
36. Бізнес-гіпотеза та методи її перевірки.
37. Збір і аналіз інформації під час створення бізнесу.
38. Ділове рішення та чинники його прийняття.
39. Підприємницькі ризики та їх вплив на започаткування бізнесу.
40. Сутність та значення бізнес-планування.
41. Бізнес-план як інструмент створення та розвитку бізнесу.

42. Мета та функції бізнес-плану.
43. Види бізнес-планів та їх характеристика.
44. Місія та цілі бізнесу в процесі планування.
45. Етапи розроблення бізнес-плану.
46. Типова структура бізнес-плану.
47. Резюме бізнес-плану та його призначення.
48. Маркетинговий план у структурі бізнес-плану.
49. Організаційний та виробничий плани.
50. Фінансовий план та його основні показники.
51. SWOT-аналіз у бізнес-плануванні.
52. Бізнес-модель Canvas як інструмент розроблення бізнесу.
53. Сутність ризику та його роль у підприємницькій діяльності.
54. Причини виникнення бізнес-ризиків.
55. Невизначеність як передумова виникнення ризиків.
56. Функції ризиків у бізнесі.
57. Класифікація бізнес-ризиків.
58. Фінансові ризики та їх характеристика.
59. Виробничі та комерційні ризики.
60. Інвестиційні та кредитні ризики.
61. Операційні та репутаційні ризики.
62. Інтегральний аналіз ризиків підприємства.
63. Якісне та кількісне оцінювання ризиків.
64. Методи мінімізації бізнес-ризиків.
65. Сутність інтернет-технологій у сучасному бізнесі.
66. Цифрова трансформація підприємств та її значення.
67. Електронний бізнес: сутність та форми організації.
68. Електронна комерція та її особливості.
69. Основні моделі взаємодії в електронному бізнесі (B2B, B2C, C2C, C2B).
70. Інформаційні системи підприємства та їх роль у бізнесі.
71. CRM-системи та їх використання в управлінні клієнтами.
72. ERP-системи та управління ресурсами підприємства.
73. Автоматизація бізнес-процесів та її переваги.
74. Big Data в сучасному бізнесі.
75. Хмарні технології та їх використання в підприємницькій діяльності.
76. Цифрові канали комунікації та управління взаємовідносинами з клієнтами.
77. Ділова етика як складова сучасного бізнес-середовища.
78. Сутність, принципи та функції ділової етики.
79. Етичні засади виконання ділових зобов'язань.
80. Корпоративна етика та її вплив на діяльність організації.
81. Корпоративна культура як основа етичної поведінки працівників.
82. Службовий етикет у професійній діяльності.
83. Ділова мораль та її роль у прийнятті управлінських рішень.
84. Конфлікт інтересів у бізнесі та способи його запобігання.
85. Ділова репутація підприємства та чинники її формування.

86. Етичний кодекс організації: зміст, структура та значення.
87. Корупційні ризики в бізнесі та механізми їх мінімізації.
88. Етичні аспекти взаємодії бізнесу з органами державної влади.
89. Сучасні виклики бізнес-етики в умовах цифровізації та глобалізації.
90. Сутність соціальної відповідальності бізнесу.
91. Основні підходи до визначення СВБ.
92. Зв'язок соціальної відповідальності зі сталим розвитком.
93. Види соціальної відповідальності підприємств.
94. Принципи соціально відповідальної діяльності.
95. Роль стейкхолдерів у СВБ.
96. ESG-підхід у сучасному бізнесі.
97. Екологічна відповідальність підприємств.
98. Соціальні інвестиції та їх значення.
99. Корпоративна культура відповідальності.
100. Вплив соціально відповідального бізнесу на конкурентоспроможність підприємства.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Опис змісту індивідуального завдання:

Розробити концепцію соціального бізнес-проєкту та підготувати презентацію з його представленням. Сферу діяльності проєкту обрати самостійно (освіта, туризм, спорт, культура, екологія, охорона здоров'я, соціальні послуги, ІТ, креативні індустрії тощо). У роботі необхідно обґрунтувати бізнес-ідею, визначити соціальну місію проєкту, охарактеризувати цільову аудиторію, описати джерела доходів і напрями використання прибутку, а також розробити основні елементи бізнес-плану.

Обов'язковою умовою є поєднання економічної та соціальної складових діяльності проєкту, зокрема спрямування частини отриманого прибутку на реалізацію суспільно корисних цілей.

Обсяг і вимоги до оформлення:

- обсяг презентації: 8-10 слайдів;
- презентація повинна містити: назву проєкту; опис бізнес-ідеї; місію та соціальну мету; характеристику цільової аудиторії; опис продукту або послуги; джерела доходів і напрями використання прибутку; оцінку ризиків; очікувані результати та висновки;
- інформація має бути подана лаконічно, із використанням схем, таблиць, діаграм, рисунків та інших візуальних елементів (за потреби);
- текстове наповнення слайдів не повинно перевантажувати презентацію; основні положення рекомендується подавати у вигляді тез;
- оформлення презентації повинно бути єдиним за стилем, із дотриманням принципів читабельності та візуальної привабливості;
- під час захисту необхідно представити ключові елементи проєкту та обґрунтувати його соціальну й економічну доцільність.

Перевірка виконання:

- перевіряється відповідність представленої роботи структурі та вимогам до оформлення;
- оцінюється обґрунтованість бізнес-ідеї і соціальна спрямованість;
- перевіряється логічність та реалістичність запропонованої моделі функціонування бізнес-проєкту;
- оцінюється повнота аналізу цільової аудиторії, джерел доходів, ризиків та очікуваних результатів діяльності;
- оцінюється якість презентації та рівень захисту проєкту.

Етапи виконання завдання:

1. Обрати сферу діяльності та сформулювати ідею соціального бізнес-проєкту.
2. Визначити місію, мету та очікуваний соціальний ефект проєкту.
3. Провести аналіз цільової аудиторії та конкурентного середовища.
4. Розробити спрощений бізнес-план проєкту (продукт або послуга, ресурси, витрати, доходи та використання прибутку).

5. Визначити можливі ризики реалізації проєкту та запропонувати шляхи їх мінімізації.

6. Підготувати презентацію та представити результати роботи.

Критерії оцінювання:

1. Зміст і якість аналізу: обґрунтованість та актуальність бізнес-ідеї; чіткість визначення соціальної місії та очікуваного соціального ефекту; логічність і реалістичність запропонованої моделі функціонування проєкту; повнота аналізу цільової аудиторії, джерел доходів та можливих ризиків; аргументованість висновків і запропонованих рішень.

2. Академічна доброчесність і оформлення: відповідність структурі та методичним вимогам; якість оформлення презентації; логічність подання матеріалу та візуальне представлення результатів; рівень захисту проєкту та обґрунтованість відповідей на запитання.

РЕКОМЕНДОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ

Основні джерела

1. Абрамов Ф. В. та ін. Мікроекономіка і основи бізнесу : навч. посібник / за ред. Н. Б. Решетняк ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : ФОП Іванченко І. С., 2023. 268 с. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/64341>.
2. Вишневська В. А. Ризик-менеджмент та цивільний захист : методичні рекомендації. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12818>.
3. Гончарова К. Г., Бондаренко А. Ф. Управління персоналом : навчальний посібник. Київ : КПІ, 2023. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/54030>.
4. Кібік О. М., Корнілова О. В. Економіка та управління бізнес-структурою : практикум для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронне видання]. Одеса : НУ «ОЮА», 2025. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29830>.
5. Кібік О. М., Редіна Є. В., Котлубай В. О., Слободянюк О. В., Корнілова О. В., Примаченко І. Ф., Візіренко С. В. Основи економіки : навчальний посібник [Електронне видання]. Одеса : Фенікс, 2025. 85 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29819>.
6. Кравченко В. П., Задорожня Л. М. Етика професійних комунікацій. Ч. 2 : практика : навч. посіб. Кропивницький : ЦНТУ, 2022. 159 с. URL: <https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/12166>.
7. Марченко В. М., Тульчинська С. О., Макалюк І. В. та ін. Основи підприємницької діяльності : підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 516 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51563>.
8. Мохонько Г. А. Організація підприємницької діяльності : навчально-методичний комплекс. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 61 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/48294>.
9. Поліщук С. В., Кавтиш О. П. Основи підприємницької діяльності : конспект лекцій. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 153 с. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/47346>.
10. Пилявець В.М. Інфраструктура товарного ринку: навч. пос. Київ: Каравела, 2024. 264с.
11. Савчук В. П. Ризик-менеджмент : підручник. Київ : Лабораторія, 2024. 304 с.
12. Юринець З. В., Петрух О. А., Юринець Р. В. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією : навчальний посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 248 с. URL: https://econom.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/IST_v_upravlinni_orhanizatsiiei.pdf.

Допоміжні джерела

1. Балджи М.Д. Етика бізнесу : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2021. 332 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/4a78a876-0269-4276-9ec5-dfb93c7066b8>.
2. Бобил В.В., Лоскутова Г.А. Ризик-орієнтоване управління як складова фінансово-економічної безпеки підприємства. *Review of Transport Economics and Management*. 2023. № 9(25). DOI: <https://doi.org/10.15802/rtem2023/288918>.
3. Букреева Д., Денисенко К. Соціальна відповідальність бізнесу як основа забезпечення ділової активності підприємств: євроінтеграційний аспект. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-52>.
4. Візіренко С.В., Капустян І.В., Кузнецова Л.В. Фінансова звітність як інструмент інформаційного забезпечення управлінських змін під час створення та розвитку бізнес-проектів. *Агросвіт*. 2026 №7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2026.7.195>.
5. Візіренко С.В., Капустян І.В. Управління фінансовими потоками бізнес-структур на основі сучасних інформаційних систем обліку, аналізу та аудиту. *Ефективна економіка*. 2026. № 2. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.2.83>.
6. Галько Л.Р. Бізнес-планування розвитку компанії. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-63>.
7. Зарічна О.В., Зеліч В.В. Етика бізнесу в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського НУ*. 2022. Вип. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2022-44-6>.
8. Кібік О.М., Редіна Є.В., Хаймінова Ю.В., Котлубай В.О., Примаченко І.Ф., Калмикова Н.Ю. Макроекономіка. Мікроекономіка : практикум. Одеса : НУ «ОЮА», 2021. 76 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/15540>.
9. Котлубай В.О., Капустян І.В., Кондратенко Д.О. Система управління проектами як цифровий інструмент вирішення проблем комунікації та координації між відділами компанії. *Успіхи і досягнення у науці. Серія «Управління та адміністрування»*. 2025. №10(20). С. 554-563. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10\(20\)-554-563](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2025-10(20)-554-563).
10. Ненно І. М., Тяхтенко Н. А. Стандарти соціальної відповідальності бізнесу : методичні вказівки та рекомендації. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2022. 40 с. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/handle/123456789/33836>.
11. Орлова К.Є., Бірюченко С.Ю. Етика бізнесу як об'єкт наукового дослідження. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 1(99). С. 76–82. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2022-1\(99\)-76-82](https://doi.org/10.26642/ema-2022-1(99)-76-82).
12. Пучкова С. І. Соціальна відповідальність бізнесу: основні складові та пріоритетні напрями реалізації. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2023. Т. 324, № 6. С. 467–474. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-324-6-73>.

13. Савченко О. В., Ковальчук С. В. Підприємницьке мислення та розвиток стартап-культури в умовах цифрової економіки. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 4 (32). С. 356–365. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-4\(32\)-356-365](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-4(32)-356-365).

14. Федотов О. П., Капустян І. В., Кузнецова Л. В. Управління змінами в процесі створення та запуску бізнес-проектів із використанням ключових показників ефективності цифрового маркетингу. *Наукові інновації та передові технології*. 2026. № 3(55). С. 564–574. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3\(55\)-564-574](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2026-3(55)-564-574).

15. Швець Н. В., Писаренко Т. В. Комерційна таємниця як об'єкт правової охорони та складова економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2023. № 53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-53-41>.

16. Ярова Л. В., Гринько Т. В. Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-85>.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

**Іван ПРИМАЧЕНКО
Ірина КАПУСТЯН
Людмила КУЗНЕЦОВА**

«ОСНОВИ БІЗНЕСУ»

Практикум
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Електронне видання

В авторській редакції